Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадуьл 1923 шера денз ● ШОЛТТА, 14 НОЯБРЬ, 1981 ШУ. ● № 137 (6527). ● Мах 2 кеп.

КПСС ОБКОМЕ. НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР МИНИСТРИЙ СОВЕТЕ.

ОБЛАСОВПРОФЕ, ВЛКСМ ОБКОМЕ

ДИКА IАНГАРА ДАХА ХЬАЙБАШ

Шелковской района хьайбаш леладераша хьайбаш дика Iангара даха, 1981—1982 шера Iан замалахьа хьайбай продукташ дукхагIа яхара йолаш йолча торонехи кхоачамехи кхы а биззагIа пайда эца аьнна дIадоладаьча гIулаккхах.

КПСС обкома бюрос, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совето, облсовпрофо, ВЛКСМ обкомо къоабалдьд хьайбаш дика Iангара дах, 1981 — 1982 шера Iан замалахьа хьайбай продукташ дукхагIа яхара йолаш йолча торонехи кхоачамехи кхы а биззагIа пайда эца аьнна Шелковской района хьайбаш лелaдераша дIадоладаь гIулакх.

КПСС горкомаш, райкомаш, горрайисполкомаш, юрта боахама министерство, кхыйола юртбоахама ведомстваш, колхозийи совхозийи кулгалхойи партийни организацеши декхарийла я хьайбаш дика Iангар декхара хIара ферме, колхозе, совхозе Iан замалахьа хьайбай продукташ дукхагIа яхара а кийчъяра а йолаш йолча торонех кхы а биззагIа пайда эцара бакъа баргбоаца организаторски даха юкъера кхетамеи болх чакхбоаккхалга Iалашде.

Республиканска газетий редакцешта, телевиденеи радиовещанеи Госкомитета гIалхалад хьайбаш Iангар мишта доах хан-ханнахьа дувна, шура дукхагIа йоахача, ден-бус юкъера лаьрхIача хьайбай доаьл дукхагIа тIаккхетийтача, Iодаь Iаьсний Iоахарнйи ца дойтача, хьайбаш кIезиг ца долийтача хьайбаш лeлaдeрашта юкъе социалистически яхь вIаштIехьйоахача лакхагIа дола хьокхамаш доахача боахамий, партийни комитетий, хьалха латтача коллективай, къаьст-къаьстача производственний балха опыт кIоаргагIа хьагучаяха.

1981—1982 шера Iан замалахьа дола Шелковски района хьайбаш лeлaдерий СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ДЕКХАРАШ

Шелковской района юрта боахама къахьегараша ударни бахте а этта толаме кхоачашьяьй цхьайтталагIча пятилетка къалхарча шера йола пленаши тIанйца социалистически декхараши, боккха болх бераживбир общественни хьайбашта тешама доаьъара беза хьайхоллаш, хьайбаш дика Iангара декхара кийчо еш.

БIарчча хьаййцена района Iанга кхоачаш да 12760 доккха хьайба, (царца 4300 етт, дIадахача Iай хинначул 400 етт дукхагIа), 303000 устагIа, царца 122 эзар жен — соаккарчул 5 эзар дукхагIа.

Района боахамашка кийчъяьй 31000 тонн йол, 21000 тонн сенаж, 21000 тонн ча, 55000 тонн силос.

Хьайбаш дика Iангара дахара кийчо ярен чакхдаккхераи декхараш дийцад района колхозий, совхозий хьайбаш лeлaдерий собранешка, чIоагIдаьд хьайбай боахаме къахьегарий районни собране.

Хьайбаш Iангара доахача замалахьа шерагIа яржаш латт «Мала заргва котI» яхача девизагIа йола социалистически яхь. Иттеш доарнаш, ца Iуй юкъьебахаб Ленина цIерагIча колхозерча хIара IаттагIра 5140 кг шура яьккхача, ша лeлaдeча доахангара шера 100 тонн валови шура яьккхача Л. А. Ибрагимовайла котбалара йола социалистически яхьана.

Жа лeлaдераш гIерт Социалистически Къахьегама Турпала Н. А. Эзмухамбетова цIерагIа йола приз яккхе — хIара 100 жийна тIехьа 151 Iаьхар хьалкхебе а хIерана доаьл 28 кг болаш дIакьовстаде а.

Дерригача боахамашка отта а ць чIоагIьаьй хIара бетта а ерригача Iан замалахьа а хьайбай тайпашка, цар продуктивностага хьежжа доакъер тeлapa рационаши лимиташ.

Боахамашка чакхдоелаш латт нака чубака а хьайбаш лeлaдe а дезача помещенешта ремонт елга.

Района жа лeлaдераша лоацача хенашка чакхдаьккхад 12 эзар жийна осеменени елга, шоаьта хьалкашка декхар оттадаьд Iоахарий дукхагIа хилийта а уж кIезиг ца делийта а.

Зоотехнически ветеринерни службай специалисташа керттера уйла тIеяхийтай хьайбаш дебадера, цар фу тоадера, лазараш ца хилийтара, хьайбаш тIера ца довлийтара.

КПСС XXVI съезда решенеш кхоачашъеш, юрта боахам дIахо дегIабоалабера къовсам лоаттабеш Шелковской района хьайбаш лeлaдераша декхар тIеэц:

Iан замалахьа хIара IаттагIра 2200 кг кIезигагIа йоацаш шура яккха, соахка Iай ьаккхачул 130 кг дукхагIа хургья ца. Цу хан-юкъагIа хIара доарха шийна тIачIоагIдаьна доаьлангара йоаккха валовой шура 70 тонн хургья. ЦхьоалагIча соргагIа печчахьалкхенга йоккаргья 95 процент шура;

чукхоабача къонача доаьл хIара бежана ден-бус тIаккхета доаьл 700 граммал кIезигагIа хургдац, дIадахача шера 600 грамм хиннеча, хьакхарчашта — 350 — 400 грамм. Печчахьалкхенга дIачулуче доккхийча хьайбай юкъера доаьл 400 кг кхоачергда, хьакхарчий — 100;

127000-нeя кIезига боацаш Iаьхар хьалкхебе, 1981 шера хиннечул 5000 Iаьхар дукхагIа. Цхьан устагIан тIера 6,5 килограмм тха даккха;

хьайбашка Iа доаккхийтача замалахьа 100 Iетта тIехьа 70 Iаса кьалкхеде. хI[illegible] нена хьакхийна тIехьа — 12 — 16 хурсс.

доккхий хьайбаш жен долаш дарах 99 процент, хьакхарч — 98 процент юкъедхийта;

печчахьалкхенга соаккарчул дукхагIа йоаха: шура 2000 центнер, дулх 1000, тха 200 центнер.

Хьалха латтача дукхача коллективаша, фермаша, бригадаша, боахамаша декхар тIейцад йоаккхаш йолча продукцедукхагIон дилaлгeн дийнa района юкъере даьна эхьаменал тIеюбоала.

Ленина ордена лeлaвeча «Шелковский» госплемзаводa жа лeлaдераша къовсам лоаттабу хIара 100 жийна тIехьа 120 Iаьхар хьалкхебе, кIера устагIан тIера 7,5 килограмм тха даккха.

«Красный пахарь» яхача колхозе лаьрхIад Iан замалахьа хIара IаттагIра 2500 килограмм шура яккха.

«Каргалинский» совхоза хьайбаш чукхоабача болхлоша декхар тIанйцад чукхоабача доккхийча хьайбай хIара бежана ден-бус 1000 грамм тIаккхетийта.

Шелковской района къахьегамхоше хьайбай продукташ дукхагIа ехара а кийчъяра а тIанйше социалистически декхареш кхоачашдергда къахьегама оасарла айера, учет чIоагIа лeлaвa, хийн а дал мара хьайбашта дIа лу доакъараш ца далар, цар дикал лакхъяра, жа лeлaдeча доакъараш кольцевой хьисапе дIаккхаьъера метод дIахо эргайоахаш тоаяра, зоотехнически ветеринарни дIадехараш чIоагIа лeлaдepa, социалистически яхь шерра йоаржаяра чотагIа.

Декхараш дийца а дийцад тIа а хIоцад района хьайбаш лeлaдерий собране.

КЕРДА ДЕКХАРАШ ТIАИЙЦАД

«Чечингиплодоовощхоз» яхача объединенена чуйолхича совхозий къахьегамхошта юкъе яьржача социалистически яхье хьалхе йоахаш хьайбоагIа Ачхой-Мартановски района «Новосельский» совхоза кхаши бешамаши лелаераш. ИтталагIча пятилеткa планаш доккхий толамаш довхаш кхоачашъярах вIаштта пхезза КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК карара тела ЦIе байракх синай совхоза къахьегамхошта.

КПСС XXVI съезда решенеш толаме кхоачашъяра кхы тIа а хьнар айденна къахьегаш ба цу совхоза кхаши бешамаши лелаераш цхьайтталагIча пятилетка къалахрча шера

Уих деношка цар Дальхенна рапорт деннад 1981 шера декхараш толаме кхоачашдарах. Шера планах 4000 тонн йолаш паччахьалкхенна баьцадаараш дIаденнад 6380 тонн; планагIа 2600 тонн йолаш сом а дIабеннаб 2785 тонн.

БархI бригада я совхозе баьцадаараши соми кхебеш. Царна юкъе аьржача социалистически яхье хьалхе йоахаш хьайоагIарех цаI я КПСС члена Тепсуркаев Мовлада кулгалду № 3 йола бригада. Доккхий толамаш довхаш къахьег цо укх шера а. ПланагIа 777 тонн баьцадаараш пачча хьалкхенна дIадала доагIаш дIаденнад 1700 тонн. Дика хьалкхебаьб цар сом а. Планаз совгIа пачча хьалкхенна дIачубеннаб 235 тонн.

Йоккха балха товзал йолаш ба цу бригадера нах. Царех цаI я Муртазова Маруси. Ткъаь кхо шу дальнйад цу хьинар долча кхалсаго цига къахьега. ИтталагIча пятилетка шерашка доккхий хIамаш карагIдувлаш къахьегарах Дальхено Къахьегама Цlеча Байракхен Къахьегама Сийлен III степенен орденаш енинай Муртазована. Кхы а дикагIа къахьегаш я Маруси укх шера. Цо санна хьинар на кхоадеш къахьег. Дальхено Ленина орден енинача Габаева Меднас. КПСС члена, звенойна кулгалдеш йолча Мжаева Зарас, кхыбараша.

«Чечингиплодоовощхоз» объединене гIолла цхьайтталагIча пятилетка планаш шиъ шера кхоачашъяра болама юхь йолаьяр цу совхоза коллектив я.

— Тешаме да тIанйца социалистически декхараш тха болхлоша кхоачашдергхилар, — йоах совхоза директора Катерманов Мухид Хасановича. — Йоккхача коллективе ихьа сиг вац шийй декхараш кхоачаш ца деш.

Нохч-ГIалгIай АССР хьаль 60 шу дизарен Нохч-ГIалгIайче шийй лоIамагIа Россех дIакхийтта 200 шу дизарен сийна пачча хьалкхенна баьцадаараш дIадалара кхаь шера план шии шера кхоачашъе керда декхар тIанйцад совхоза къахьегамхоша.

С. АУШЕВ.

СУРТА ТIА: «Новосельский» совхоза дикагIйола болхло Муртазова Маруси рaьзa я шоай Iалашта.

З. БАТЧАЕВА сурт.

СпецСМУ-10 крановщицала болх беш я Тимкова Валентина. Шийй болх тIехдика бовзаш хиларах, хьинаре къахьегарах белгальлынйай ца коллективе. Грозне хьальева дукхача объекташна даккъа лаьцад хьинар долча крановщицас.

СУРТА ТIА: В. Тимкова.

З. БАТЧАЕВА сурт.

РСФСР Министрий Совете

11 ноябре РСФСР Министрий Совета хилар автономни республикай Министрий Советий, крайисполкомий, облисполкомий, Московски Ленинградски горисполкомий аппарата кулгалдеча балхахой, хIаьта иштта РСФСР министерствай, ведомствай, центральни учреждений балхахой болх вIаштIехьбаккхар дIахо эргадоахаш тоадара, партеи правительстваи соцамаш кхоачашдара чIоагIа тIахьожам лоаттабара, документаш кийчдела тоадара, хIаьта иштта КПСС XXVI съезда решенешкарел съезде новкъоста Л. И. Брежнева яьчи доклада тIерея хьадоагIача декхарашка хьежжа къахьегихой письмошца беш болча балха боарам айбара хетаь совещани.

Совещанe къамаьл дир РСФСР Министрий Совета председатела хьалхарча заместитела В. П. Орлова.

ДИЙЦАД КОРТА БОЛА ДЕШАШ

«Знание» яхача общества VII съезд хургья 1982 шера мас. Цу хьакъехьа решени тIанйцай 11 ноябре Москве хиннача общества правлене пленумо.

Дийцад КПСС XXVI съезда решенеша, новкъоста Л. И. Брежнева указанеша ма яхара знанешта пропаганда яра формаш эргайохац тоаяра наькъаш.

Цига белгалдир республика лектораша экономически, социальни, политически хеттам балара декхараш кхоачашдарца айхха бувзам а болаш партийни форума документаши материалаши дIаховзийташ боккха болх белга ЧIоагIагIа уйла тIаухийт марксистско-ленински дешашта, КПСС чурчен арахьарчен политикаш, хьалха латтача производственни опыта, Iилмаен техникаен карагIдаьнnapaштa пропаганда яра.

Пленуме белгалдир къахьегамхоша лекцей циклаш, общественно-политически чтенеш, тематически сайренаш, устни журналаш, диспуташ, хаттарийи жоппийи сайренаш дика тIеэцаш хилар. Шерра йоржай халкъа университеташ.

Пленуме хиннараша дIаюха йийцар балха опыт. Лекционни пропаганда вIаштIехьйоахачей цун чулоацамеи дашна дискараш тоаяр, цун эффективности дийцар айяра де дезараш белгалдир.

НОЖАЙ-ЮРТОВСКИ РАЙОНА ЧУЙОАГIАШ БЕНОЙСКИ ЮРТАСОВЕТ ВIАШАГIЙОЛЛАРАХ ДОЛА

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

У К А З

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо **соцам бу:**

1. Беной-Веденски юртсовет зIамигъяра чотах Ножай-Юртовски района чу а йоагIаш Беной яхача юрта центр а йолаш Бенойски юртсовет вIашагIйолла. Бенойски юртсовета чуйоагIаш хилийта нах баха а пункташ: Беной, Корен-Беной, Гуржий-Мохк, Пачу, Стерз-Керч, Алхан-Отар, уж Беной-Веденски юртсоветах хьа а къоастияь.

2. Халкъа депутатий Бенойски юрта Совет вIашагIйолла Беной, Корен-Беной, Гуржий-Мохк, Пачу, Стерч-Керч, Алхан-Отар яхача юртий хоржамий округашка гIолла хержача Беной-Веденски юрта Совета халкъа депутатех.

3. Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Советан халкъа депутатий Ножай-Юртовски районни Совета исполкомаи тIадилла организационни сесси халкъа депутатий Бенойски юрта Совет вIашагIйолларца юзасена кхыйола мероприятеши елга а цо болх бара эша хьалаш Iалашделга а.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. ВОКОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.

г. Грозный.
1981 шу, 10 ноябрь.

ХЬИНАРЕ КЪАХЬЕГАМХО

Итт шу совгIа ха я комсомолец Богатырев Султани Iаьла трактористалла болх беш вола. Малгобекски района Долакоа 1969 шера итт класс чакхъяьккхачул тIехьагIа «Ингушский» (хIанз «Сагопшинский»). совхозе хьайийлла хиннача механизаторий курсашка деша вахар из. ХIаьта юртбоахама техника Iаьлийна евзалийтар цун воккхагIа вола воша Лахан вар. «Малгобекский» совхозе къахьегаш ца из хIанз.

Духхьацха комсаш дIайогIаш, царна Iунал деш къахьийтар, хIаьта 1979 шера, шийна керда трактор еннача тIехьагIа, ше декхар а даь эттаре халагIа йолча моттиге — тракторно-кхаш лeлaдeчa бригаде къахьега вахар. Цига из венача хана хьажкIаш дIаювш яр бригада. Механизаторашта кIезига хиларах уш балхаш хьелуш дар. Цхьабакъда, Iаьла венача тIехьагIа дикагIча оагIорехьа хуйцамаш хилар. Балха шишша норма еш къахьега волавенача Iаьлийна тIехьа ца бисса тIеоташ болх бе болабелар кхыбола механизатораш а.

Нормаш тIехкхоачаргьеш къахьегаш хьавоагIа из хIанз а болх бе ше дIаоттаваьча моллагIча моттиге.

Масала, укх шера ЖВН-6 яха жатна а сала МТЗ-50 трактораца а бола ялаташ хьокхаш хилар Богатырев Iаьла. Из болх беча норма тIехкхоачаш ца еш ди дIадахийтанзар. «Со рекорд оттасвоал» яхаш ВЛКСМ Малгобекски горкома къонача механизаторашта юкъе кхайкаь хиннача конкурсе котало а яьккхар.

Ялат чудерзадича доакъар Iалашдеш къахьийтар. Цига а хIара дийнахьара норма юкъера лаьрхIача 180 — 200 процент кхоачашъеш болх бир.

ХIанз ихашка органически удобрени дIакхухьаш ва из. Къахьегама оасарле кхы лох ца еш болх бу уккхаза а. Планах йоагIачул шозза дукхагIа удобрени дIакъу цо хьай тIа хIара дийнахьа.

— Мишта вIаштIехьдоал хьа иштта оасаре болх бе? — аьнна шийга хаттар дича:

— Техника сона йовзийтар са хьехархо Алероев Хьамид ва. хIаьта оасаре къахьега со Iомаваьр — Нукиев Мирза. Кхыдар доацаш а духхьал цу сий долча наьха сайх бола тешам боабе аь хетаргдар сона, — жоп делар Iаьлас, дукха уйла ца еш.

Ала хIама дац. Дика къахьегамхо кхеваьв Алероев Хьамидеи Кукиев Мирзаси.

С. ТЕМИРХАНОВ.

Гуйран балхаш чакхдовла доахк

Нохч - ГIалгIай «Плодопром» яхача тресто совкоашка Iаи кIалхара ялат дIадийна дала доалл.

Йокъал йолаш ахкен гуйрен ярах кхы тIа а калонаш хилар культураш дIаера лаьттaш кийчдеча Цу хьалехшюашта лаьтта дезаш хилар а кIаьта тIадоагIача шера хьуакьам кхеберa йоккхо еш хилар а хьахьекхар Грозненски района «60 лет Октября» яхача совхоза механизатораша.

Эттара дикагIча деношка доакъара а ялата а лаьрхIа культураш дIайийра цар 3024 гектара тIа план 2730 гектар йолаш. ХIанз дика хьатIадаьннад кIа а мукх а. Лаьтта кийчдечея культураш дIаювчен белгалбаьннаб трактористаш Курбанов Вахид, Лебезкин Михаил, Хусенов Шарани, кхыбараш. ХIаьта дикал лакхе йолаш фу дIайийра селышикаша Капланова Енисас, Цагай Алас, Вецилаев Рамзана кхыбараша.

ДикагIйолча кана ялат дIадайнад «Прогресс», «Труд», «Наурский плодопитомнический» яхача совхозашка а.

Ялат дIадувча агротехника бокъонаш телхаяь моттигаш а гучаяьннай. Иштта, Наурановски района «Маяк» яхача совхозе геттара во кийчдаьча оахам тIа дIадийнад кIа. Лаьттах Iоху а ца долаш тIадиснад фу «Заветы Ильича» яхача совхозе ялат дIадувча хина минеральни удобренеша лаьтта хьаьндаьлац.

Белгалдаккха доагIа, ялат дIадерах дерригa гIулакхаш кхоачашдаь ца далар. Из кхета а деш треста ерригача совхозаша де дезараш ду дIадийна фу декнашкен кхыча хIамашкен ца данитара дола балхаш чакхдоахаш. ХIаьта «60 лет Октября» совхоза механизатораш шоай кхашка доьхаж теха бовла боахк. Гучадаьннад жужелица яхача чоалилга тIадовлача ялата зе деш хилар а. Из дIаякхара а балхаш де дезаш да.

Треста совхозий кхаш лелдераша 1981 шера а пaччaхьaлкхена ялат дIадалара план толаме кхоачашйир. Тешаме ала мегаргда тIадоагIача шера а из толам боаккхаргба, аьнна.

Ю. МУРУГОВ,
«Плодопром» треста керттера агроном.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА ХОАМАШ

ГАВАНА. «Iилма производствацара бувзам чIоагIбара духьа!» — цу девизагIа дIахьош я уккхаза Куба шекара промышленностa болхлой VI Iилман конференци. Конференце дакъа лоацараша юви шекара промышленносте производства эффективность айяра тIаберазабаь тIехьарча шерашка баьта Iилман балха итогаш, энергех кхы а дикагIа пайда эцара проблемаш, коррозеца къовсам лоаттабара методаш.

Конференце хиннараши чIоагIа хьаштдолаш ладийгIар дIадахача шера сентябре «Салют-6» — «Союз-37» — «Союз-38» яхача орбитальни комплекса тIа цхьана ниъ беш советски кубински космонавташа яьча «Зона», «Шекар» яхача экспериментех хьахиннача цхьа долча хIамаех яьча доклада га.

●

АФИНЫ. Ерригреческа социалистически болам (ПАСОК) яхача доал деча парте хьалхоаш Балканаш тIа ядерни йоаца зона хьаьхоллара идея. Из аьлар Греце премьер - министр волчарча министра заместитела Д. Марудаса ше болх бе волавелча денз эттара хьалха уккхаза яьча пресс-конференце. Дукха ха йоццаш цу хьакъехьа яьча предложене, белгалдир цо, из проблема къовстаяра цхьайола торонаш лу.

Греце, аьлар цо, хоржаргья США тIема базашка латта американски ядерни боеголовкаш шийй доазонгаьна яха. Ядерни боеголовкаех дола дош 1982 шера вIашагIкхийттача Штаташца хургйолча Греце лаьттан тIарча американски базай статусех йолча переговорий ден повестка тIа эттара хьалха латташ хургда, аьлар цо.

●

КАТМАНДУ. Сийдахьйоккхача Октябрьски социалистически революце 64 шу дизара хетаь йоккха экспозици фотовыставкех хьайийкIлай Непала столицерча советски культура ЦIагIа. Дукхача стендаш тIа я СССР дукхача халкъий дезала Советски Iаьдала шерашка карагIдаьннараш дуцаш йола фотографеш. Выставка яьй Сийлахь - боккхача Октябра хетабаь непало-советски месячник чакхбоаккхаш.

(ТАСС).

КХОАНЕ ГАРГАКУВЛАРАШ

Нормативно-цIена продукци арахецара итт бетта задани тIехкхоачаш а яь, планах лаьрхIачул совгIа «Терек» яхача Нохч-ГIалгIай мебельно-хьун хIамаш еча производственни объединене коллективо арахийцай 102 эзар сома маьха продукци. Ер шу доладелча денз мебельщикаша планал совгIа маьхала яьккхай 121 эзар сом мах бола продукци. Задане совгIа пaччaхьaлкхенна баь пайда эзараш сомаш да. Къахьегама оасарле лакхъяра итт бетта план а тIехкхоачашъяьй, духхьал из лакхъяра чотах хьаьнй уккхаза лаьрхIа хиннaчул дукхагIа ара мел хийца нормативно-цIена продукци.

Социалистически яхье хьалха латташ хьобоагIарех ба Бондарев Николай Александровичи керте латтача моллагIча филиала болхлой. Нормативно-цIена продукци арахецара итт бетта план 130,6 процент кхоачашъяьй цар. Ер шу доладелча денз планал совгIа цар арахийцай 520 эзар гаргга сома маьха нормативно-цIена продукци.

• • •

ДIадахача пятилетке баштадика толамаш дахарах Ерригсоюзни социалистически яхье хьалхара моттиг а хьекхаеш, шийна енна КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК карара тела ЦIе байракх карара а ца ялийтара кхы а шоай хьинар айдаь къахьегаш ба укх шера Нохч-ГIалгIай гIишлош еча управлене СМУ-7 гIишлонхой. Укх шера задане совгIа генподрядах цар даь гIишлон-монтажни балхаш 36 эзар сома маьха да, шоай низаца кхоачашдаьраш 115 эзар сом мах болаш да. Къахьегама оасарле лакхъяра итт бетта план а тIехкхоачашъяьй.

Хьинаре къахьегарца белгальяьна я Спотыкайло Николай Андреевичи Сергеев Борис Михайловичи керте латтача хозрасчетни комплексни-бригадай коллективаш. Цхьаккха смена дIаяхийтац цар шоай нормаш 125 — 130 процент кхоачаш ца еш.

• • •

«ХIара балда дийнахьа хьадер дукхагIа хилийта!» яхача девизах шерра социалистически яхь йоарйаьча «Чечениигушпромстройматериалы» производственни объединене болхлоша, инженерно-технически болхлоша тIехкхоачашъяьй дерригача технико-экономически хьокхамий цхьайтталагIча пятилетка хьалхарча шера итт бетта план. ЛаьрхIа хиннaчул дукхагIа цар маьхза яьккхай 134 эзар сома маьха товарни продукци, задане совгIа арахийцай 284 эзар сом мах бола валови продукция.

Объединене хьалха латтарех я Хаджимурадов Шарипа кулгалдеча Гудермесски кирпичаш еча завода коллектив. ДIабахача итт бетта планах лаьрхIачул совгIа цо арахийцай 870 эзар етта кирпичаш.

Б. КОСТОЕВ.

Партийни организацешка

ЕЗАЧА ЮБИЛЕЯШТА ХЕТАДАЬ

Парте Заводской райкома бюрос дийцад НГІАССР хьаль 60 шу дизарей Нохч-ГІалгІайче ший лоІаматІа Россена юкъеяха 200 шу дизарен юбилеяшта баха ма боаттІара кикъабахара кийчо ярах дола дош. Цу гІулакха лаьрхІа мероприятей шеора план тІанийцей.

Района къахьегама коллективашта ахь лоаттаергъя «Нохч - ГІалгІай АССР 60 шу дулаш шин шера план кхоачашъергъя» яхача дешаш.

В. И. Ленина цІерагІчен химикийн культура Дворецешка цу лоархІамеча даташта хеталь общественно-политически чтенеш чакхйоахаргья, хІаьта ерригача къахьегама коллективашка «СССР халкъий вежарашка дола доттагІали пхьоагІой — Октябра карагІдаьккина сийлахь-доккха хІама, ленински къамий политика котъялар» яхача темах лекцей цикл ешаргья.

Уж цІейш хьатІакхачалца йолча юкъа нах бахача моттигашка информационно-пропагандистски а хІаьта «кинотеатрашка, киноэалашка доттагІала хеталь тематически а конференцеш чакхйоахаргья.

Школашка, профессионально - техническа училищашка, лаьрхІа йолча юкъерча дешара заведенешка граждански, Сийлахь - боккхача Даймехка тІемий, парте ветеранашца кагирхой вІашагІкхетараш хургда.

Уж юбилеяш езъеча деношка художественни самодеятельноста районни хьажар хургда, цу деношта хетадаь чакхдоаккхаргдолча городской спортивни цІейна юкъедакъа лоацаргда.

Района промышленни предприятеш цу юбилеяшта хетадаь наха чІоагІа хоатташ дола товараш, сувенираш арахеца декхарийла лай.

ненски УТТ, тампонажни контора, Мескер - Юртовски база бехктокхамеча болхлойн отчеташка.

ХІана керттерча групшай 32 председателах 30 комитетийн бюройн членалла хержав, царна юкъе дукха ба Советий депутаташ, парторганизацей секретарий заместителаш.

Кхоми хьурмагІи дира халкъа тІахьожамхоша дикка болх бар баьнаи долаш итт бетта продукцега дІалодар 435 эзар сома чукьнахьадаьккхад.

Цунца цхьана бюрос белгалдаьккхар, тІанийцар кхоачашделга миштта латт хьожаш халкъа тІахьожама комитето лоаттабу тІахьожаш кхоачамболаш ца хилар, цхьайолча группашна шоаш тохнамаш деш хьагучадоаха кхоачамбоацараш дІадахара цІенхаштта оарцагІбоалаш ца хилар, хІанз а йолаш я шоай болх талмастта беш йола халкъа тІахьожама группаш, постащ.

Халкъа тІахьожама комитето цу деношта дукхагІа теркам тІаувзилгеш тІахьожамхой хьинар дикка айделгеи хьадийхар объединене партхома бюрос.

КЕРДА ИНИЦИАТИВА ХЬАЛЛАЬЦАЙ

Укх тІеххьарча хана белха тІа доккхий хІамаш карагІдувларца Пальсарен районе чІоагІа белгалъяьнна я трикотажни фабрикера Султыгова Фатимас кулгалдеш йола пхьоалегІча конвейере коллектив. Коммунистически къахьегама коллектив яха цІи лелеча цар комсомольско - кагирхой коллективе кІевига бац хІанзале тІадоагІача шера човах къахьегараш. Царех я Чилиева Лида, Босатырова Дугурхан, Евлоева Аминат, Пугоева ІайшІат, кхыбараш.

Шоай кхоачамашка в хьеха укх шера республике духьалъхта «Нохч - ГІалгІай АССР хьаль 60 шу дизара — 60 тІехдика къахьегга декада» яха болам дІаболабаьраш фабрика комсомольцаш дар. ВЛКСМ Нохч - ГІалгІай обкомо из болам хьал а лаьца шерга бовржабе могабир республика кагирхой коллективашта.

Укх деношка цІаьхка а ший торонашка хьожаш хинйей цар коллектив. Из духаделиия дар вай Даьхен столица — Москвае хьалха латтача коллективаша «СССР хьаль кховатнъя шу дизара — 60 тІехдика къахьегам кІира» яха патриотически инициатива дІайоларца. ХІаьаш тегІаша дош делар цхьайтталагІча пятилетка хьалхарча шин шерен биъ беттен заданеш тІадоагІача шера 30 октябрь тІаотташ кхоачашъергъя аьнна.

Мехкарий боккъонна шовш лерхІачога кхача дага болга хьагойт цар къахьегама овсарле кхы а лакхъяларо. Царна юкъерча дукхачар шоай дийнахьара задени 120 - 130 процент кхоачашъю.

Фабрика партбюрос могадаь тІанийцад цар дІадоладаь гІулакх: хІаьта из шерра довржадара тІанийца декхараш кхоачашдар духьа идеологически Іалашо еш а я.

Партийни организацешка

БОЛХ ТОАБЕЛГА ХЬАДИЙХАР ХАЛКЪА ТІАХЬОЖАМХОШКАРА

«Грознефть» объединене партком хьежай объединена халкъа тІахьожама комитето группайн постийн балха миштта кулгалду. Цига белгалдаьккхар, комитето КПСС XXVI съезда решенеш, цул тІехьагІа КПСС ЦК ай СССР Министрий Советон тІанийдаь социмаши законаши ларде а луацаш, партен правительствай директиваш кхоачашъелга, пачвахьалкхен дисциплина чІоагІъелга миштта латт хьожаш белгаллара болх баь хилар.

Укх тІеххьарча хана партийни организацешна дукхагІа терко ю халкъа тІахьожама органий балха кулгалделга тоалара, уж организационни чІоагІъяра.

1981 шера комитето 28 тохкам баьб лакъа лоацаш 96 халкъа тІахьожамхо а волаш. Комитето ладийгІад ЦВПО, «Грознефтегаз» НГУ керттерча группай председателийн «Октябрьнефть» НГДУ Октябрьски УВР, Старогроз-

«Промавтоматика» НПО опытни завода механически участка фрезеровщий бригадир ва Юртаев Анатолий. Ше укхаза къахьегача 10 шера лекха квалификаци йола говзанч ше хиларах тарра дукха кагирхой Іомабаьб цо дика хьахьега. Къахьегаме массаза а дика толамаш дахарех дукхкана а «Социалистически яхье котамлар» яха сийзен Звех тайнай Анатолий Николаевича.

СУРТА ТІА: А. Юртаев.
З. БАТЧАЕВА сурт.

ДЕРРИГНЕ А КХОМ БОЙЯ

«XXVI-ча съездо дІадехаранна хьежна «Малгобекнефть» НГДУ цехашка дІайода бийдал. энергоресурсаш, доагор, материалаш кхолра даькъера парторганизаце декхарех» аьнна ден повестка а йолаш, укх шера 11-ча сентябре хиннача хьайййлла, партийни собране хилар тхапцига. Дукха масалаш доаладир деррегнех а кхом бара болх дика вІаштІехьбаьнкхача бергболча пайдах.

Каст-каста вайна гуш да пайда боацаш пачхахьалкхен средствиш йоалр: мехх къаьгго хьежача дийнахьа арахьв йоагаш хул лампочкаш, вайда боацаш болх бу станокаш, телхача турбопроводех арах Іы, двигателашка болх а байтеш хІама ца деш лоаттаю тракторашш автомобилашш.

Станокашта - качалкашта аша электрически двигателаш нийсса вІаштІехьйоахе 99140 киловатт-сахьат электроэнерги кхоергъя номераш 1, 2, 3 йолча мехкадьттен газа йовхача цехашка.

Дукха маьхера предложенеш елар собране къамаьл даьча коммунисташа В. Серебряковас, Л. Хабарова, С. Хамхоева, П. Орехона. Массайолча цехий социалистически декхарашта юкъедихьад бийдал, электроэнерги, доагор, химреагенташ кхолре лаьрхІа дола хьохкамаш, хІара бетта итогаш ю деррегне а кхом бара беча балха.

М. АЛБОГАЧИЕВ,
«Малгобекнефть» НГДУ инженер.

Тешаме болхло

Зибров Иван Григорьевича цІи дика йоаз «Сунжанефть» НГДУ коллективе. Управлене эггара дикагІча Летников Николай Павловича кулгалдеча мехкдаьтта доахарий бригаде электросварщикалла къахьегаш ва 20 шу совгІа хьалха из профессе караесзаль вола И. Зибров. Цу юкъа электросварка яра цунна ца йовзаш цхьаккха къайле йисаяц.

— Тешаме саг ва Иван Григорьевич, йоах бригадира гІончас И. Никитенкос, — моллагІа дале а цо хьаллаьца гІулакх дизза чакхдоаккхаргхиларах дог тийша ва массара а. Тха коллективе газоэлектросварщик цаІ ва. Магистралашка аварийни гІулакхаш кийсделча ший хан низа ца кходеш къахьег цо.

И. Зибров, Н. Летникова бригаде болх барал совгІа, каст - каста го йина я управлене кхыча объекташка а.

Иван Григорьевич хьинаречо къахьегама наха тешал ду дукхача шерашка, «коммунистически къахьегама ударник», социалистически «ударник», «социалистически яхье котваьннар» яха еза цІераш лелаеш из хиларехи коллективе цун сий деш хилараш.

О. МУРАТОВ.

СУРТА ТІА: хьалха латта газоэлектросварщик Н. Зибров.

И. ПЛИЕВА сурт.

ДІАЯХАЧА ЗАМАХ ЮХЕДИСАЧА ВОЧА ГІУЛАКХАШТА ДУХЬАЛА

ТАХАНАРЧА ВАХАРА НОВКЪАРЛЕ ЕРАШ А НИЙСЛУ

КПСС XXVI съезда решенеш толамца кхоачаш а еш, хьинаре къахьегаш ба Сунженски района «Путь к коммунизму» яхача колхозе, Нестеровски хьуи боахазе, консервни заводе, школашка, дарба дечв учреждененешка, кхычахьа болх беш бола нах.

Ялата, кхыча юртбоахама культурай дикка хьувкъам кхебаьб укх шера колхозхоша. 1371 гектара тІара 4000 тонн илат чуийцад. Иштта дика хиннай укхаза дІайийна кокрташ. Планах 137 центнер хила езача, хІара гектара тІара 148 центнер кхартолаш яьхай.

Ялатаца цхьана, гІожев мошен доакъар дукхагІа нийчде дезилга, белгалдаьккхад парте XXVI-ча съезде. Из лоархІаме гІудакх кхоачаш а деш, 15 эзар тонн силос, 3250 тонн гІожа доакъар Іалашдаьд колхозо.

ТІадоагІача шера а лакха хьуакъам кхебара хІанзе а лорд еллай. Агротехнически дикагІйолча хана 1285 гектара тІа гуразьа юа культураш дІайийнай. Кхашкара дерригга балхаш чакхдаьха. хьайбаш Іангара дахара эша помещенеш кийчъяь боалаш латт колхозхой.

Дуккхача доаркаша Сийлахь-йоккхача Октябрьски революце 64 шу дуза доккха цІей хьатІакхачалехьа шера планаш кхоачашъяьй. План 2200 килограммаш социалистически декхараш 2500 — 3000 килограмм долаш, хьалха латтача доаркаша хІара кхоабача Іаттагара 2800 — 3600 килограмм шура йоакх. Царех ба доаркаш Аь. Акиева, С. Цолоева, С. Акталиева, А. Астамирова, З. Оздоева, М. Шадиева, дукха кхыбараш.

11-ча пятилетка хьалхарча шера миттта хьинаре къахьегаш ба механизатораш вежарий МаринычевгІар, В. Бобровский, М. Гриценко, шоферащ С. А. Гунаев, Хь. Шадиев, В. Безребров. Дукха ба станице пачхахьалкхен совгІаташ — орденашш медалаш тийнна нах. Къахьегамо хьалха латтачарна, тІема а къахьегама а ветеранашца цхьана вІашагІкхетараш хул, царна карагІдаьнни дика гІулакхаш моттигерча радиогІолла дувц, кагирхоша царгара масал хьэац.

20 совгІа къамет дола нах бах тха станице. Уж ба эрсий, гІалгІай, нохчий, украинцаш, хІирий, аварцаш, гуржий, эрмалой, дукха кхыбараш. Ленински къамий политика вай парте нийсса чакхъяхар бахьан долаш барт болаш цхьана бахя, цхьана къахьега вІаштІехьдаьннад цу наьха.

Хьал-торо дика я тха станицерча къахьегамхой. Хьалха халла мара говр-ворда ца хиннача наьха доалахьа 100 совгІа легковой машинаш, йоккхий мотоциклаш я. ХІара шер-шера лакхлу культура, вахара боарам. Тха дар санна дика культура ЦІа бІаргччача республике дале а тамаш я. Тхо долча баьхке хул республикера а мехка кхыча городашкара а артисташ, йоазонхой, Іилманхой. Болх беш я тха тхоай художественни самодеятельноста коллектив.

ТІадоагІача шера Нохч-ГІалгІайче ший лоІамах Россех дІакхийтта 200 шу а автономни республика хьаль 60 шу дуз. Доккха беркат даьннад нохчаштен гІалгІаштен лакха культура йолча Россех дІакхетарах. Дукха да хьалха ший йоазув ца хиннача вайнаха эрсашкара хьанийца. Саги эггара дезагІа дола хІама — хортамукъале а — Росси, эрсий баьхан долаш кхаьчай вайга. Цуй чІоагІа кам беш ба нестеровцаш.

Тахан нохчийн гІалгІайн шоай литература, Іилманхой, актераш, композитораш болаш ба. Цох доккхал ду вовха.

Цунца цхьана, хилахете а, къаьнчунцара, ширдаьннчунцара къаста ца гуташ бола нах а ба тха станице. Уж ба бусалба а кераста а дина керте а латташ хьамашта юкъера барт тайча дина ца хеташ бола нах. ЦІена бац цар вахара някъ, наькха хьакъ дуаш баха дага ба уж. ЦІи йоаккхаргья аз царех цхьанне. Кхалнаьха мурдаш вІашагІа а теха, царна хьалха яьнна лел Хидриева ПаьтІамат. ДукхагІа шийна нах тІехьа бахар дукха корта баьшаб цо. Из гІулакх далла лов, йоах цо. Мала я аз ди хьеха аравьннар? — аьнна хоаттаргда вай. Цхьаккха воча хІамах хьаж йовгІаргйоацаш саг я. Динах тешачарех лечкъа а еш, гІаьле увз, хІаьта царга йоах, шайтІо хий техача гІадьиннад тхьамка.

Іаламе хулача тамашийна долча хІамаех пайда эца гІерташ хІилла хьувзаю цо. Масала, укх шера июль бутт чакхбоаллаш мадх лаьцабар. Дуне доха доал, сагІаш даха, Іоажала кийчле, яхаш нах корзагІбаьха хьийзар аз. Цо яхар хьаллаьца кхесташ бар Героева Іайна, Чаниева Хьалимат, Евлоева Хьава, кхыбараш.

Евлоева Хьавай воІ Хьажмурад вежавар хьаькъал чура яьнна ший наиа кхетае. Шийга бакъдар дІааьлча дагдах ваьннав хьо, аьнна воІ а цун дезал а хІагІара арабаьхар фанатико.

Эггара кхерамегІа дар де сектанташа леладу харцахьара гІуланкхаш цар дезалех, кагирхоех долхилга. Динах тешача дезалий цІагІа бераш доллача хІамех нхераш, унзара дувлаш хьалкхув.

КПСС XXVI-ча съезде къамаьл деш новкъоста Л. И. Брежнева аьлар: «Дукха къамаш дехача вай Даьхен деррегача халкъий вежарашка дола доттагІал лоархІагІа ца доалаш чІоагІлуш довгІа. Вай някъ — хІара республика материальни духовни потенциал тІа-тІа чІоагІъелгеи цунца цхьана берригга моxи массе оагІорахьаоа дегІабоалабара цох пайда эцилгеи. Цу наькъагІа вайна бокъонца исторически хІамаш карагІдаьннад».

Заманца, вай советски вахара хьисапаца ца товш дола нийрча гІулакхаш дІа а доахаш, халкъий барт тоабеш, къахьегама овсарле кхы тІа а лакхъеш къахьега дагІа да тхо.

Д. МЕИРИЕВ,
Сунженски района Нестеровски станичан Совета председатель.

ТІеххьара культураш чуэцаш ба

Укх шера хьинаре къахьегаш ба Грозненски района «Юбилейный» совхоза кхаши бешамейн лелераш. 13 ноябрь хьатІаотташ шера планагІа пачхахьалкхена дІаладезa беьцадараш 5700 тонн долаш дІаленнад 5300 тонн. ХІаьта кхы тІа а 600 тонн кабуц дІачу а енна 107 процентага дІакхоачаш шоай план кхоачашъе дерхІаш а ба. Толаме кхоачашъяьй пачхахьалкхенга еси бохкара план а.

Социалистически яхье хьалхле яьккхай КПСС члена Мадагов Салауде кулгалдеча № 3 йолча бригадерча болхлоша. ХІаьта царна юкъе къахьегама овсарле лекха йолаш балхаш деш хьабоагІа звеновой йола Малачиева Зоэаи, Муртазова Рахимат, Занаева Салмато, Эсниева Заман, Байсарова Малика, кхыбараш. Юкъера лаьрхІача цаІи ахи балха норма ю царех хІараче дийнахьа.

Хьинар ца кходеш балхаш ду Хусанов Вахас кулгалдеча № 7 йолча сомий бешамаш лелаеча бригадерча болхлоша а. Цига белгалбаьннаб Елбазова Хадижат, Турачева Зайнап, Бетигаева Аниcат, хий дехкаш вола Турачев Сайди, кхыбараш.

Шоаш кхелаь баьцадараш чуийца дахара деррига низаш оарцагІдаьха балхаш деш боаж совхоза къахьегамхой.

С. ТОВСУЛТАНОВ.

ЦХЬАЙТТАЛАГІЧА ПЯТИЛЕТКА МУЛАШ

УРЕНГОЙ: ФУД ГУЧАДАР?

Гаргарча ахе шера вай мехка тІакхеташ йола ерригa хьайоаккха газ Уренгоя чотах кхетаргья. 1985 шера ерригача союзан масштабе йоаккхача 600—640 миллиард кубометр газах 250 - 270 миллиард кубометр газ йоаллача цу моттиго лургья. Селлара дукхача газа Малхбузен СибарегІара транспортировка яра пхе шера йилла езаргья кхы а ворхІ трансконтинентальни трубопровод.

Тахан Уренгоера газ — дахача шера унхаза яьккхаяр 50 миллиард кубометр — СССР европейски дакъа тІа Урала заводашка йода массане а йІоахал 12 эзар километр а йолаш йолча пхе трубопроводах. Укх шера болх бе волаеннай 2800 километр йІаьха йола Москве кхаччалца йода континентальта юкъера газови магистраль. Хьалхара эзар километр турбаш хІанналехьа вІашагІхеттай Уренгой Петровск (СССР европейски дакъа) лхача хьальеш латтача цхьаькха трассо — гиганто. Из хургья 2740 километр йІаьха. Диаметр цаІи ахе метр а йолаш йолча, хІара газопроводо давлени 75 атмосфер хилча Іалаьмате дукха энерги хьу — Енисейн Ангарн яхача доллача хиш тІарча ерригача гидроэлектростанцеша хьабер вІашагІтехача хулачул а дукхагІа.

Уренгойски газ йоаллача моттиго дІалоац Тюменски областа къулбаседенгахьа ялх эзар квадратни километр. Цун запасаш 7.5 триллион кубометрал дукхагІа я. 99 процент метанол а йоаллаш йола цхьоалагІча сортах йола газ я из. Промышленни газа хьалхара кубометраш 1978 шера еннай цо.

Промыслаша юкхе хьалъэттай газ йоахарий город — мел эшаш йола паргІатонаш а йолаш йола Новый Уренгой. Тюменера хьабиллаб укхаза 1500 километр йІаьха машинникъ. Моттигерча аэропорте Іохуш моллагІча тайпара йола самолеташ.

Регион дегІаахара эггара чоалханегІарча проблемах цаІ я из электроэнергеца Іалашъяр. ХІанз укх сахьате Уренгое болх беш я бІаьш эзанига электростанцеш. Царна эша дизельни доагор хьатІакхухь эзараш километраш йолча гаьнарча моттигашкара. Цу гІулакха е еза Іалаьмате дукха расходаш. Эш гІулакх де дукха нах, цу тІа а электроэнерги хьателара гІувних лилла тешаме долаш а дац. Амма кагий станцеш кастта дІайоахаргья: хьалъаь йолаш латт СибарегІен къулбаседера эггара йоккхагІа йола электростанци йолча Сургутера йоагІаш йола 600 километр йІаьха электропередача ниа бола лини. ТІаккха промысла бурув детта установкаш электропроводага йоахаргья, хІаьта дикка сихагІа леларгда керда скважинаш йоахилга а. ХІаьта промысл электроэнергеца тешначе Іалашъяра проблема хьалла къоастаяра, укхаза хьальерлъя низ бола электростанци, цунна дола доагор хургда, шеко яц, газ.

Кхоачалу р г ь е н и й - теш Уренгоя запасаш ер бІаьшере чакхйоаллаш? Іилманхой тийша ба, дукха тІоанаш долча цу газ йоаллача моттига структура уникальни хиларах. Академика Трофимук Андрея СССР Іилмай Академе Сибирски отделене председателя заместителa, геологен геофизикаи Институтa директора хетачох, кладовой кІоаргача горизонташка газашта кІал мехкдаьтти мехкдаьтта химически промышленноста эша бийдал йола газови конденсати йоалл. Іилманхошта хетараш бакъдий хьажара укхаза кастта тІех кІоарга скважинаш яха йолаергья. Цо лургда мел рузнъа доалл Уренгоя чеашна яхача хаттара нийса жоп.

Станислав МАЛЬЦЕВ.
(АПН).

ДИКАГІВОЛА МАСТЕР

ЦхьайтталагІча пятилетка хьалхарча шера къахьегама пахта сийлонца дІахьош ба Нохч-ГІалгІайчен энергетикаш.

25 шу совгІа ха хьалха Приднепровски ГРЭС-е юкъхьанна ший къахьегама никъ дІаболабир Петр Николаевича Рыже. 1957 шера вахен къахьеген Грозне хьадоагІа из. ТЭЦ-2 коллективе болх бе волалу. Из хьожаву автоматикаи йІовхала тІахьожам бечен цеха электрослесарьприбористалла. Лакха говзали знанеши эшаш, ший болх дукха безаши хьинар долаши хила веза автоматикана, чоалханеча контрольно-бустамаІ приборшата гІулакх деш вар.

Мел дукха хан ийаш ен, чоалханеча прибора чура еха оатхал корзе, из тове, хІаьта цу гІулакха бІункъожабертболаш ван Петр Николаевич. Технически литература кердадарий хадданза терко ю цо, ханачу вена кьонех хинкачул тІехьагІа дийне йесте йоаккх Грозненски мехкдаьтта техникум. Дукха ховш эола говза специалист хилара совгІа дика новкъост хилара, моллагІча минуте гІоновкъостал дара кийча хиларах сий ду Петр Николаевича новкъосташа, цудухьа тамашийна дац парте мугІарашка из дІаоттача хана массава а цунна раьза хилар, цхьа сиг дукхьала воацаш из КПСС членалла дІаэцар.

Прибористалла къахьега волавенна Петр Николаевич хІанз цеха мастер ва. Партийни поручен аш кхоачашъе, общественни вахаре хьинарє дакъа лаца кхоаву из балха тІа зе деларш дукхагІа хиннадале а. Дукхазаа хийрждав П. Рыжий цеха партбюро секретаралла, хІаьта хІанз ТЭЦ-2 хьехамчий совета кулгалду цо. Из гІулакх дег тІара къоабал а деш дІахьу Петр Николаевича.

ХІара ший болхлочоа хозамболлаш йола задание лу цо, тІаккха цун болх мишта лел хьож, эшача моттиге, хвло нийсъелча, гІо де воагІа. Цун наькха тІа лераш я «Знак Почета» яха орден, ленински юбилейни медаль, хІаьта иштта дукха кхыдола совгІаташ а тийнна цунна.

Х. СУРУДЖАНЦ,
«Грозэнерго» инженер.

КРАСНОЯРСКИ КРАЙ. Укх шера дукхагІча даькъе хьалъаь йоалаш я мехка йоккхагІаярех йола Надеждински металлургически завод. Из проектни мощностага кхаьчача дикка дукхагІа арахецаш хургда А. П. Завенягина цІерагІча Норильски горно-металлургически комбинате цІаста а никель а.

Метала арахецара технологически процессаш а хІанзара автоматизированни управлене системаца кийчъяь я завод.

Заполярни металлургически комбината цехашка хІана производства тайп - тайпара звеньяш нийсъеш латт.

СУРТА ТІА: плавильни цеха кходни отделенера метала чудотта машинаш.

Ю. БАРМИНА сурт.
ТАСС фотохроника.

Планаши даьдаьннараши

МЕХКА СА ДОАЛЛА ПХАЬНАШ

1980 шу тІехкоачаш хьаль яла еза вай мехка эрттиьнкха тоаль тІехе а йолаш долча йоккхийча экономически районаштен нах бахача моттигаштен юкъе тешшаме буьзаш хулга Іалашдергдола магистральни автомобильни наькъий оворни сеть. АПН корреспондента дехарах из дехкар миштта кхоачашду дувц РСФСР автомобильни наькъий министра заместитела Артур Акимович Надежюс.

— Вай мехка деррегача автомобильни наькъий дІоахал цхьа миллионни ах миллионни километр гаргга да тахан. Автомагистралаш тІарча болама интенсивность шозза гаргга лакхъеннай иттлагІча пятилетке.

Автомобильни наькъаш дахкара темпаш лакхлуш йоагІа. Дукхьал дІадахача пхе шера Российски Федераце дахка наькъаш 50 эзар километр да. ТІера тІоа чІоагІа болча паькъашта республикански автострадашца хеттай 184 районни центр, 8700 колхозен совхозен центральни усальба. Керда а даьхад реконструкци а яьй 100 километр гарггача наькъашта.

Пообкхий я карарча пятилеткана белгалъаь планаш. Дукхьал 1981 шера дахка деза Российски Федераце 9700 километр керда наькъаш.

Цхьаццадолча кердача наькъий хургда уж декъаш юкъе гІолла бІоахамашка паса а бодаш дола 4—6 мугІарах машинаш лелаш доль оагІош, тайп - тайпарча боарамашка наькъаш вІаши тІехлувла моттигаш, регулироване кердагІа йола системаш. ХІанз реконструкци еш латт мехка европейски даькъа тІарча доазонна тІабодача яхаь эггара лоартІамегІарча автомагистрала. ЧІоагІъенца дІаэттай наькъаш йоккхийча городашка чу а ца ухаш, юкхе гІолла тІехдуврголаш декхара практика.

Наькъаш декхарашта гІонна тІа-тІа дукхагІа хьежаю керда хІанзарла ханара машинаш. Иштта цементо - бетонни гІоа хургбола наькъаш доккха пайда нийбу хІанз «ДС-110» яхача тайпарча балла овсарле лакха йолча машиний комплексех. Цар йиш хулийт наькъа тІа декхача конструктивни тІоаний низсали сомали лаьрхІача боарамах хургйолаш автоматически регулироване е. Наькъа шорал 7.5 метрага кхоач. Кердача технико экаэза-йхеза лоацъю наькъаш дахкара ханаш.

ЛоархІаме да, сборни хьалхе напряжени яь покрытн йола конструкцеш шерра юкъейоалаелга автонаькъаш декхара балхаш дунен практике эггара хьалха Малхбузен СибарегІен мехкдаьттен гази йоалла моттигаш караерзача хана чакхдаькккха хилар белгалдаьккхар.

Технически тохкамех логически хьахилнар дар наькъаш дехкара технологи, керттерча элементий конструкцеш эргаяьха тоаяр кердача материалех пайда нийбар. Иштта, разработка а яь юкъеяхьа могаьйй оригинальни йола вай даймехка хьаль материал — дорнит. Из да эластични, чІоагІа, дийца дал доала, капронови лавсановни хьоасех юкъейисача хІамаех хьадаь полотно. Доннята пулон дІакхоачаю тІавэза хила долча моттигашка, хьайоаржаю, гІомара е жагІан тІоа тІабулл — хІаьта никъ кийча ба. Дорнита йиш хулийт ушалаш йолча моттигашка наькъаш декхаш пайда нийбу хьу кхое а никъ сихача темпашца билла а.

Дукха балхаш да деш юртбоахама районаш дика тоадьча наькъашца Іалашъяра. Цо йиш хулийтаргья транспортировка еш йоаш йола продукция кІезигъе а цунна цхьана из дІа-юха кхахьарга дІабода мах лохбе а: лоархІамаш хьахьонх, грунтови наькъашка цу гІулакхата дІадодар тІехе чІоагІа йолча наькъашка доаечул шозза-кхозза дукхагІа хилар.

Автомобильни наькъий сеть дегІайоалаяра планировани елгеи уж дахкара, царна реконструкци яра, уж лелалара хьожаяьча средствиех хьаккъалагІа пайда нийбелгеи тоадара тІеххьарча хана массехк солам баьб КПСС ЦК-и СССР Министрий Советои, цу лаькъе «Мехка автомобильни наькъаш декхилга, царна ремонт елга, уж леладелга тоадара де дезача гІулакхех» яхари «СССР наькъашта классификаци ярах» бола СССР Министрий Совета соцами а болаш. Из бахьан долаш белгалъяьй кердa наькъаш декхарен долаш дарапшта реконструкци ярен шерра программа. Оттаеш латт автомобильни наькъий типовой устава проект. Цу тІа белгалдоахаргда наькъий организацей, хІаьта иштта автомобильни наькъех пайда нийбеча предприятей, организацей, учрежденей, гражданий декхараш, бокъонаш, бехктокхам, наькъашка гІолла лелара кхерамале Іалашъяра, водителашта къахьегара а салаІара а пассажирашта гІулакх дара а хиланза доргдоаца хьалаш хьадара, автомобильни наькъаш тоадера даькъера дІадехараш.

Еррига республикай опыта торонаш териал а еш оттаергъя наькъий тІехенна ремонт яра хилаиза яргйоаца машинаши механизмаши арахецара цаІ йола перспективни плана. Наькъий техника производствана кооперацин специализаци яра гІо дергда промышленность а юрта боахам а эшшача боарамагІа транспортаца дикагІа а сихагІа а Іалашбе.

ТІа - тІа чоалханегІа хулаш латта декхараш кхоачаш а деш, леррагІа чакхйоах наькъаш декхараша а царга хьожараша а доал дара интенсивни методаш юкъейоалаяра, къахьегам вІаштІехьбаккхарен наькъаш декхара гІулакха доал дарен формаш эрдаьха тоаяра тІабервзабаь никъ. Опыто хьахьонх, наькъаш декхарий автомобилистийи комплексни подрядни бригадех пайда нийбаро пар хьадер башха совгІа-эшашагІадоанаш шозза алеайдоаккхаш хилар.

Наькъех ала бокъо а йолаш оал мехка са доалла пхьаьнаш. Уж декхарахи леладарахи тийша я дуккхача даькъе беррига халкъа боахам дегІаахара темпаш.

Геннадий МАНАКОВ.
(АПН).

Литературеи искусствои

ХАМХОЕВ Ахьмад

ЛОАМИЙ ПОЭТ

Дж. ЯНДИЕВ дагалаьца.

ІуЙран дуьна даьре
тхир мо,
УЙлаш лутташ, дего
цІендеш
Хестадир Іа вай
лоамаш,
ЙІовхал теІа доцо
малх мо,
Куца нийсъеш, сибат
доаккхаш
Хьехайир Іа дай
гІалаш.
Тахан духьал латташ
санна,
Къяза замаш нерда
йоахаш
Хьийта бала кодабир.
Вай тахавен бакъ теш
хинна
Ійиша къел, моцал
гойташ
Хьай наьзмаш
кхайкайир.
Хадаргйоаца оаз йитар
Іа,
Іоажал йоацаш ека
аьнна
ВІаьстан юхье ноацІолг
мо.
Дуьца, ала доши дитар
Іа,
Хьастар цІена шовда
санна,
Сигленашца седкъий
мо.
Дега безам юхе бита,
Шераш, ханаш
вишергвоацаш,
Сомий беш Іа
оттайир.
Вахе эшаш тхоцар
къаьста
Дешо лераш тІехьа
юташ,
Хьо лахьта чу дІавижар.

Дагадовл-кх, доттагІ,
тхона
Сино ма лов гІайгІа
латташ
ТІеххьара новкъа
ваьнна ди.
Хаьал хьалха къастар
хиина
Къахьа тІадам лаьтта
божош,
Хьа Іадика йийна ди.
Низ кхачанзар халача
уках
КІеззиг хьа ха
тІехьакхха
Дарбан оарцагІдаларах,
Маганзар тхона,
доттагІа,
Іоажалгара хьо
хьаьакхха
Кулгаш духьал
хьувиккарах.
Оалхазар мо оаз
ухийташ,
Пана гІайтта декаргдолаш
Гіоза иллеш
хьаккеллар.
Хьай адамаш
сийдергдолеш
ЦІаккха харца оамал
боацаш
Лакха чурт Іа оттадир.

АКБИЕВА Цхан

ИРАЗ ДОЛАШ Я СО...

Седкъий доагаш хилча,
ХІана ю вай гІайгІа?
Маьлха йІовхал хилча,
Вай хІана ю гІайгІа?
Лаьттан хьовнал хилча,
ХІана ю вай гІайгІа?
Сигале сийрде хилча,
Е эшац вай гІайгІа?
Седкъий доагача хана,
Со я ираз долаш.
Малх хьежача хана,
Я со ираз долаш.
ДогІа деахача хана,
Со я ираз долаш.
Ялаташ хьуакъача хана
Я со ираз долаш.

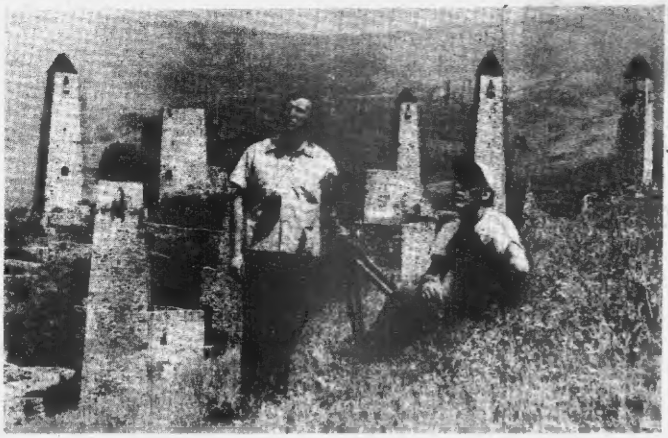

ДУДАРОВ Магомет

ФУ ХИЛАР ВАЙНА?

Іе цІайза дІаэттад,
Шелъенна вайна, —
ХІана нийлхах гу вай шинь,
Са озар, воайла.

Вай къелла лийнача
ХІана лекха лоа уле,
Иа соца цІувзаде
Хьо вІалла а мича хул.

Когаш са гІорадаьд,
Магац кхы латта,
Іа йилла хинна хьош
ТІейЙоаеш лаьт.

ХІана вгІац, фу хинна!
ХІаний хьо къяза!
Хьона кое бониха болга
Са хьоцара безам.

Со шортта чугІорга,
Хьо бІарга ца йина,
Ше сенна шийла
УЙлаш хьаІайна.

Іе цІайза дІаэттад,
Шелъенна вайна, —
ХІана нийлхах гу вай шинь.
Фу хилар вайна!

АРЧАКОВ Салм.

Ведда маьре бодаш
Седкъа байча,
Нанас оалар
Елаяле сох:
— Из дІабоьлехьа
Шоди, дирсти, говри
Оале, виззе
Къонах хургва хьох.
Седкъа кхоачаш
Сиглара Іобожалехь
Со сихлора
ТІехьависар кхераш.

Шоди, дирсти, говри,
Шоди, дирсти...
ХьалхагІа алар кхераш
Кхыча берваш.
ХІанз Іобожаш
Седкъа бІаргабайча,
Дего сона
Юха нердадоах:
— Из дІабовлехьа
Хьадечох ва йоале,
Теша, визза
Къонах хургва хьох.

ТОРШХОЕВ Ибрахим

ТЕШАМЕ ЗАМАН ВОІ

Син тхьамца
Юза а
Сигленаз
Хьокхайнна
ГІоттаргва!

Сай лаьтто
Низ бенна,
Хьалха мо
БІубенна,
Сай лакхаленах
ГІортаргва.

ГІоззаьнна,
Дог чІагІнаш,
КІаьдаенна,
Гош эгаш,
Лоам бехьа аьхна
Ваьаргва!

Маьлкаца
Сенъердаш,
Беттаца
Са хьесташ,
Сийрдача
Седкъаьнца
Ловзаргва.
Оапашта юкъа со,

Ког сиза
Шуртъа мо,
Дай хьаькъалца
Хьоа бузаш
Хьовзаргва.

Лаьттанн сиглена
Ши низ чукь
Буззабенна
Сай безам,
БІубенна
Наха тІаьхьоргва.

Ахчанца,
Рузкъанца,
Болатца,
Герзаца
Ираз ца хилар
Ал дунен кхайкадергда.

Хаелак котваьнна,
Сида муьтаьаьнна,
Тешаме заман воІ!

Лоамаш мо, къаьча,
Зама мо, къона,
Даиман дайна,
Тешаме заман воІ!

Красноярске, Новосибирске, Владивостоке, Петропавловск-Камчатске, Къулбаседа-Кавказа городашка, дукхача кхыча моттигашка гастролашка хиннай Нохч-ГІалгІай паччахьалкхен филармоне «Седа» яха вокально-инструментальни ансамбль.

Ансамбла репертуаре да «Сийна седкъа», «Бархал наха», «Вайча Даймехках» яхен кхыдолей А. Шахбулатова, З. Чергизбиева, А. Димаева, Р. Паскаева, советски а доазол дехьарча а композиторий, испанций, циганий иллеш. Цака хозахеташи цар дег тІара къоабалдеши да уж — яхаш дувц ансамбла кулгалхочо, ГІабартой-Балкхарой АССР заслуженни артиста Дидигов Мухьмада. — Ноябрь бутт чакхбоалаш гхо ГІорга гуржашкахьа, кхыча республикашка хьоашалгІа.

Укх деношка Нохч-ГІалгІайчен районашка, городашка шоай концерташ гойташ я ансамбла коллектив.

Кхо шу хьалхе вІашагІъеллача ансамбла коллективе дакъа лоацаш 14 саг ва. Царна юкъе ба цІи хеза бола артисташ З. Дулаев, Т. Дадашева, М. Исраилов. М. Шабалов, У. Сагаипов, кхыбараш. Царех пхьабараш цхьай хана «Вайнах яхача ансамбле хьинаре дакъа лоацаш хиннаб. Цу духьа дика бовзаш ба уж Грознен юрта районашкен.

Из коллектив хьакхелла дукха ха еце а. Нохч-ГІалгІай халкъа иллей кхолламаха дІабовзийтара, цар безам цу иллешта тІаозара дикка дакъа цо лоацархилера шеко яц.

Р. АУШЕВ.

СУРТА ТІА: ансамбла юретиги.

Автора сурт.

ЭГГАРА ХЬАМСАРАГІА ЙОЛА ТЕМА

Рецензи

Кинорежиссера Татаев Илеза дахьа фильмаш дукхазе гойташ хиннад Центральни а Нохч-ГІалгІай а телестудешка гІолла. Церех да «Аьрзей чІоже», «Лоамара селаІеда», «Мілика иллеш», «Вайлаьха мохк», «Лоамаши бІаьшерешаш», «Хаьхараш», «Нохч-ГІалгІайчен лоамашка», кхыдараш. Цо даьккха «Лоамарой легенда» шоззасовхки а укх шера а — хьехархочун ди долаш Москвера хьагойташ хиннад. Ши шу хьалха Баку хиннача телевизионни фильмай VIII-ча Ерригсоюзни фестивале тахханарча юртара вахар идейни а художественни а чулоацам кІоарген дикен гойташ хиларца цу кинофильмана елар лаьрххІа йола приз. ХІаьта укх деношка а кхы цхьаькха дика кхва кхаьчаб вай республике — Ереване хиннача телевизионни фильмай IX Ерригсоюзни фестивале ши совгІат дешад режиссера Татаев Илезеи оператора Куан Николаси Центральни телевиденє заказагІа даьккхача «Даймохк» яхача музыкальни фильмана — халкъа творчествана пропаганда ирех дола фестивала жюре дипломи донагІа дола музыкально - фольклорни фильм лаьрхІа Армянски ССР художникий Союза призи. Цу массадолчо хьахьокх хІана мара болх бе ца йолаенна вайнаьха кинематограф дІаоттаяра, дегІайоалаяра Татаев Илеза чІоагІа къахьегилга, доккха дакъа ловцилга. Илеза кхоллама кхоечара ба Нохч-ГІалгІай къахьегамхой, цар дахар-денар, таханара гІоза вахар, хІаьта хьалхашна латт декхараш кхы а хьамсарагІа, бехктоккхамегІа да. Тахан а, Нохч-ГІалгІай АССР 60 шу дизаран Нохч-ГІалгІайче шийна лоІамагІа Россеца юкъевха 200 шу дизаран республика къахьегамхой кийчлуш болча хана а, хьинаре къахьегаш я из вайнахьа кинематографе дуэт — режиссер Татаеви оператор Куан Николави. Иштта, цар дерзі республика цу доккхача цІейнига хетадаь бос бола полнометражни фильм арахеца, вайнахьа профессиональни искусства мастерех лаьца кинооткраш яха.

Татаева бидлац цхьайттагІча пятилетка декхараш кхоачашдеш бола таханара къахьегамхой а, вай вахара кхыдола доакъош а. Дукха ха йоацаш Москверча телевидене гІолла вайна дайнад цо даьккха шерда ши фильм а. — «Комсий гайдолги», «ГІалай мехкей».

«Комсий гайдолги» яха бос бола документальни фильм даьккхад Надтеречни районерча «Заамсиский» совхоза республике цІи хезача комсаш лелаеча Усманова Марих, цун бригадах, дезалах лаьца. Ер акийтталагІа шу да Марияс комсаш кхею я уж кхеяра опыт кагирхошта дІатела а. Фильма постановщикаша (сценарист Б. Чалаев, режиссер И. Татаев, оператор Н. Куан) вайна бизза гойт бригада къахьегам, цар вахар, салаІар.

Цамогаш хилар кхераш лораден дола бер санна шелало йохьаяр кхераш хель кхею цо комсаш.

Фильме вайна гуш йола Мария лакха опыт йола мастер я, дийнахьа, бийсена, аьхкий, Іай, гурахьа сецоІам боацаш, массаза а шийн вахар цу балхаца дийна саг.

Навас цо дега безам гІабодаш лораеш, хьинара да кходеш комсаш кхееча къахьегаш да Марий бераш а. УсмановгІар дезалах ала метарда комсаш кхеерий хинести, аьнна. БоккъалдарахІа, из ишта да а да. Деррига а пхи бер да Марий, кхо воІи ши йоІи. ЙоІ Роза агроном, комсомольско-кагирхой бригада бригадир я. Комсашца болх беча хана наьна дараш санна хьинаре лел йиший кулгаш, дика кхеаьча комсашка хьежача хана гІоадеьнна къег цун бІаргаш а. Ши воІ — Мовлен Руслани — механизатораш ба. КхоалагІа вола воІ — Гелани — Москве художник хила Іомалуш ва. Шийн наьна портрет а хилад Гелане. Майрра лаьтта латта саг я Гелане йилла нава, беррига овла лаьттанца буззабенна. Лаьттанцара машстаре а йоваш е къастар ла а могаргдоацаш йизза йола ахархо.

Шоай къахьегам безаш, шоай коллективах дог доаллаш, цхьа моькъа саг юкъе воацаш хьинаре къахьегамхой болаш, барт-цхьоагІо йолаш бригада я Марий яр. Из иштта долга дика гучадоаккхаш духьа гІулакхаш доахк бригадах. Шоай коллективерча сага моллагІа дола деза ди цхьана дезду, хало цхьана Іоеш. Къаьстта хьамсара да бригадана «Хьуаньама цІей». Цу дийнахьа укхаз хьахоаш хул сакъердаме беаш, дег чу доссаш дола иллеш, тІах аьнна халхараш. Лоаща аьлча, хьинаре къахьега меттел, наргІатта салаІа а хов бригада коллективана. Шийн тайпара доккха маІан долаш да бригада из гІулакх а: из да вай советски халкъа балха а вахаре а хьахиина социалистически вахара хьисап.

Шерагара шерага бригадо тІехкхоачашду хьалхашка лотта декхараш. Иштта, иттагІча пятилетка планаш коллективо кхоачашйир кхаь шерен итт бетте. Дика чакхдаьккхад укх пятилетка хьалхара шу а. ТІехьа-тІайоагІача хана цар кхы а чІоагІагІа аьттув баргба аьнна хет, хІана аьлча, цу бригадана керте латтар, «Нохч-ГІалгІай АССР заслуженни виноградарь» яха сий дола цІи лелаеш йола, Октябрьски Революцей Къахьегама ЦІеча Байрахкен ордений кавалер, хьинаре къахьегамхо Усманова Мария йоландаь.

Татаев Илеза кхолламе бешта а Нохч-ГІалгІайчен Іалама тема. Из Іалам цо дувз шийн фильмай турпалий вахарца, цар уйлашца, царна дага латтачунца...

Вай республике а беррагача мехка а хІара шера чІоагІагІа а еш терко ю материальни культура хьалъоттаяра. Наха, къаьстта а кагирхошта, коммунистически кхетам лучо цунах пайда эцара.

Нохч-ГІалгІай лоаман районашка юхедиса хІанз долаш да вайнаьха архитектура дукхІаь гаргга памятник. Уж памятникаш дованийташ, уж лораде нах тІахьехаш, цу гІулакха хетадаь да дукха ха йоацаш СССР Гостелерадио заказах цо даьккха лакхе вай хьоахадаь «ГІалай мехка» яха фильм а. Дика йовз Илеза укх фильме шен тохкаш йола тема.

Иштта, Татаев Илеза кхоллам Нохч-ГІалгІайчен къахьегама нах, цун дІаьхка истори, хоза Іалам, искусство, культура мехка кхьча халкъашта дІайовзийтара, цу гІулакхашта пропаганда яра боккха лоархІам болаш ба.

Бек АБАДИЕВ.

СУРТА ТІА: режиссер И. Татаеви (Іохайна вагІар) оператор Н. Куана «ГІалай мехка» яха фильм доаккхача хана

ХАЛКЪА ДЕПУТАТ

Сунженски района Нестеровски станиперча школе деша яьгІача хана кхыча маьхкарашта юкъе духха къоасталуш а яцар из. Цунна геттара дезаш, тераш тІаувзаш дола предмет дар — истори, хІаьта шийн дагахьа хьехархо хила безам болаш а яр.

Итт класс чакхъяьккхачул тІехьагІа «Нохч-ГІалгІай паччахьалкхен университете деша дагахьа экзаменаш дІаелар. Цхьабакъда, конкурсах чакх а ца йоалаш йисар. ЦІаенача тІехьагІа ферме доаркалла болх бе яхар гІалгІай йоІ — Амриева Рая. Шийна дагадаьллар кхоачаш ца хилар халахеташ, далийта гІалат дагаухаш юххьанна лертІа болх хьабулацар. Цунгара хьал кхетадеш вар ферма заведующи Курсаев Махьмуд.

— ХІама дергдац, Рая. Са ма гатде. Хьо къона я. Хьаьналча къахьегамца хьахьокха хьажа хье, комсомолка хиларах тарра, — аьлар цо цхьан дийнахьа Райна.

— Халахет-кх дагалаьцар кхоачаш ца хилар, — жоп делар Махьмуда аьнначоа Раяс.

— Цхьа дика хІама дагакхабар дика да, — тІатехар Курсаева хьалха ше аьнначоа, — цхьан доккхача хІаман, гІулакха тІеххача безам хила беза кхаза волча моллагІча сага. Из ца хилча цун вахар а дикза дац. Цхьабакъда, лаьрхІар цІаькха кхоачаш ца хилча воха а йиш яц. ХІанз Іайха беча балхаца сатем а, ирса а йоране мет хьйна.

Курсаева аьнна дешаш кІоаргга дег чу дайшар Райна. Цунца цхьана сатем, балхамара безам а бера. Кхыча тайпара бІаргадайре цун ше леладу доахак а. Мотт ца ховча цу садоахача хІамашта доал эшалга а, из гІулакх шийн кара деггаІ, Іунал дарга хьежа мара царца барт курсбоацалга а кхетадир. Балха еза е жьих, е сеола, е ябакх ца лун цхьакхка етт битацар.

— Іома ма де уж ишта. Хьо балха тІера аьлча кхыча доаркашка шоаш деттийтаргдац цар, гІаьххьа шура а лургъяц, — оалар кхыча доаркаша, Раяс довхан иштта боча лeладеш бІаргадайча.

Цу дешашта къонача доаркас жоп иштта лора:

— Цамогаш ца хуле балха ара ца йоалаш со юсаргя яц, хІаьта ераш дита балха цхьанна метте дІаяха безам а бац.

Цхьа ха яьлар. Цунга хьежика хьехархо хила лоаш хиннар а лаьсІделар. Техьара юртбоахаме балхаца шийн вахар дувза лаьрхІар. Орджоникидзе юртбоахаме институте деша безам болаш экзаменаш дІаелар. Цхьабакъда, тІеххьара гІалат нийсдалийта цига а аьттув баланзар. Цунна цхьа хьалха санка йоханзар. Кхетадир шийн гІалат а из тІехьагІа ца нийсдалийтара де дезар а.

Юхаера ферме. Доахана Іунал ма хулла дикагІа лара къаьстта уйла тІаяхийта къахьега йолаш. Цхьа шу дІадахийтац шура алкхара тІанийца социалистически декхараш тІехкхоачаш ца деш. Хьаьнала, дег тІара беча балха боагІа мах а беш коммунисташа из хьаэц шоай мугІарашка кандидатала, пул тІехьагІа из хорж РСФСР Лакхехьарча Совета халкъа депутатала.

Бетта дикь дийнахьа вІашагІнхет из ше хержарашца. Ладуйгl цар хаттарашка, дехарашка. ХІаьта хаттарашта дизза жоп а лу, дехараш кхоачашдара низ дІакхоачар а ду. Дика бу фермера болх а. Социалистически декхараш тІехкхоачаш а деш «Путь к коммунизму» колхоза дикагІа болча доаркай мугІараштa юкъе я из.

— РСФСР Лакхехьарча Совета депутатала се хоржаргхалар ши-кхо шу хьалха дага а дацар сона, — йоах хІанз Амриева Раис.

— Укх гарггарча хана Іа кхоачашде лаьрхІар фуд? — аьнна хаьттача:

— Юртбоахама институте деша а яха, дийша, лакха квалификаци йола зоотехник хилар да. — жоп делар Раиса.

Цу хьинар долча йоІо ше дагалаьцар кхоачашдергхиларах теша йиш я.

С. КОРАБЛИНОВ.

Порзол дехьара

«Аэрофлот» яха советски компани дІа-юха кхухьача хІаманашка диллача дунен тІа эггара йоккхагІа яр я. хІаьта дунен халкъашта юкъерча авиалинешка лоархІаме моттиг дІа а лоац цо. «Аэрофлот» яха марка тІалатта фега гІолла лела кемаш дунен итташ долча мехкашка ух тахан. ТІехьа-тІехьагІа шергІа хулаш доагІа цар маршрутий географи. ТІеххьарча шерашка хьайийллай дукха нерда авиалинеш, царна юкъе я Москва — Луанда, Москва — Мадрид, Ленинград — Бургас, кхыяраш.

СУРТА ТІА: «ТУ-154» яха советски самолет миланск аэропорте.

Б. КЛИППИНИЦЕРА сурт.
ТАСС фотохроника.

Машарем дунен халкъашта юкъерча кхерамзленнеи тІехьа

ЯДЕРНИ ЭГІОРА ДУХЬАЛА

Гера дІаданкхара деча гІулакхий КІира чу ца оттаце тІехдалавзар Малхбузен Берлина а Города тайп-тайпарча районашка хилар итташ митингаш, демонстрацеш конференцеш собранеш а. Цар дейгІмотка — гера хьадаь сихарга цхьаькха го ца баккхийттар, деррига низаш ядерни кхерамий духьала доахилга. БІарччача шин дийнахьа болх беш хилар малхбузенберлински шинна а университете тайп-тайпарча политически партей, общественни организацеи группай массехк эзар вина. Ло дакъа а доацаш хиина «Европейски машара политика альтернативаш» яхаш хиина конгресс. «Похае тІом хьоабо гІертарий планаш!» — иштта тІахьехамаш лора конгрессе къамаьлаш даьрех дукхагІа бараша. Конгрессе белгалдаьхача бесса, Европера хьал цІенхаштта толхадаьча «Кхы тІа а гера хьадарах» йолча НАТО решенена духьалара къовсам хьинарегІа лоаттабар, — из машара тІехьарча низий хьалхарча арганара декхар.

Гера дІаданкхара деча гІулакхий КІиран гома чу Малхбузен Берлине чакхьаьха мероприятеш хиннача хана, хоадамболлаш духьале йир. Европе «доазув дола» ядерни тІом болабе кийча я Вашингтон аьнна президента Рейгана аьча заявленех гуш болча США милитаристски, агрессивни наькъа. Иштта дувц цу хьакъехьа малхбузенберлинцаша:

Хорст Шмитт, Малхбузен Берлина Социалистически единни парте Правлене председатель:

— Рейгана заявлени ца хоав няккха дош а кІаттІабоацер а зац. Из да американски империализмо тІема - политически хьакъехьа де лерхІаш зараш сов гІомагуччахьа дІаккхайкадар. Укх шера лиьарь бетта США паччахьалкхен секретара Хейга заявлени йир, цун хьакъагІа, долаш да машарал а лоархІамегІа дола хІамащ аьнна. Апрель бетта оборона министра Уайнбергера аьлар, цо дика кхетадеш хІама да «доазув дола» ядерни тІом машта хила беза. ХІаьта, тІеххьара а, октябрь бетта, советско - американски переговораш йолаяла массехк кІира мара доацаш, КІайча цІенна керте латтачоше йир тІом хьаллоацаш йола заявлени. Европерча ядерни тІема хьакъехьара шоай уйлаш тІехь-тІехьа дукхагІа нахалйоахаш болча вашингтонски деятелий къамаьлаша деррига дуне а, вай континент хІаьта а оарцагІьяннха эза машара тІехьара къовсам шербара.

Урсула Шмидт, апартемдана духьаларча болама малхбузенберлински группа председатель:

— Дукха ха йоацаш США президента дaь вІалла наха из хезача тайпара дола къамаьлаш еррига адамлена духьала дерзадаь да. Атомни тІемах седла эхь дайна дувцаш волча саго цу тайпарча къамаьлашка доккха зулам ду. ЧІоагІа во за октябрь бетта Шотланде хиннача НАТО ядерни планировани группа сессе цхьанна а малхбузеневропейски политика Рейгана администраце ядерни эгІора наькъа духьалхала къоанахчал хинна ца хилар.

Моника Кусеров. берий бена воспитательница:

— Гера хьадега сихдара тІаерзаь йола американски администраце чакхйоаха политика цхьанна тайпара иллюзи юкъе йоацаш йола-м дукха ха я. Цхьабакъда, пуна адамаш гоама долга хьагойташ йола американски президента тІеххьара заявлени цхьанна хІаманча таръяла йиш йолаш яц. Воай берий вахар хІалак ца хилийтара вай цІаькха а духьалдаьнна гаьна яхара низ юкъера бола керда американски ракеташ Малхбузен Европе дІанийсъяра, Советски Союзаца гера хьадара доалув тохара даькъера конструктивни переговораш яра тІехьа да. Машара тІехьабарий болама предложени Советски Союза машара инициативаш кхоачашъяр вай дезалий а еррига адамлен а маьршача вахара дикагІа бола тешам.

Хорста Круи, дика хьалха латтарех ца:

— Президента Картера 1977 шерре а тІанйача цІи хезача № 59 йолча директиво а кІеанг-дукха хьалъайтир терний керда системаш хьае а уи Малхбузен Европе дІанийсъе а лаьрхІа йолча Вашингтона къайлагІча концепцена тІетесса хинна хІама. Рейгана дешаша дикагІа хьайовзийтар из концепци: американски правительства лоІамагІа атомни тІема театр хила деза Европах. Европейски континента юкъе бахача беррагача наха совцизара а геттара эхь дайна в я из концепци. Дукха ха йоацаш Праге хиннача дунен халкъашта юкъерча кхаллаьха конгрессе сона байзар «кхыча Америка» вималаш бола дукха кхадах. Цар бакъьяр, США хІанзарча правительства халкъа духьаларча чурча а агрессивни йолча арахьарча а политикана духьала бола американцаш тІа-тІа дукхагІа хулаш хилар.

Малхбузен Берлин.

Игорь БЕЛОВ,
АПН соб. корр.

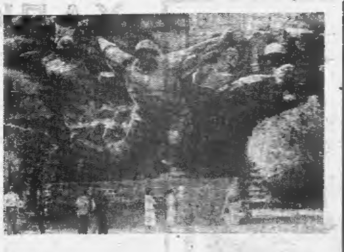

Москвана юхе котало лъккха 40 шу дуьйла

ПАНФИЛОВЦАШ

КАЗАХСКИ ССР. Сийлахь - боккхача Даймехка тIема бирсача шерашка, Москвана юхе боккха тIом болча хана къьастта чIоагIа денад, къонахчал, майрал гойтар инарал - майор И. В. Панфилов командир хиннача легендарни 316-ча стрелкови девизе тIемахоша.

Дивизи вIашагIъелла хиннай Алма-Ате 1941 шера юхе. Эттара хIалха тIом дIаболабича девз майрали чIоагIали, гойташ хиннаб тIемахой.

Политрук В. Г. Клочков керте даттаи хиннача 28 турпалю - панфиловцо 1941 шера 16 ноябре Дубосеково яхача станцена юхе 4 сахьата тIом беш моастагIчун 18 танк йоханьй. хIаьта, берригаш а хIана бец вьина шоаш байнаб, бакъда моастагIа хьатIехвалийтавац.

Москвана юхе тIом беча хана бIухоша турпалали къонахчали гойтарах 136-ча стрелкови дивизех гвардейски аьнна цIи тиллай. ЦIи хеза йола дивизи тIом беш Москвера Прибалтике кхаьчай.

ТIом чаккбаьннаб, бакъда из хIанз а наькъа дегашка яхаш я. Цхьан толке хиннараш вIашагIбетталу 28 турпала-панфиловца цIерагIа алматински парке. Дига йоагаргйолаш лотань цIи йоагача моттиге, бийнараш дагалувцаш пар сий де.

СУРТАШ ТIА: 1. Инарал-майор, Советски Союза Турпал Иван Васильевич Панфилов. 2. Турпалашта-панфиловцашта Алма-Ате хьалъь монумент. 3. ТIема ханарча шоай къовелах дувц салташта ветеранашта-панфиловцашта.

Е. ШЛЕЯ суртащ.
ТАСС фотохроника.

Лора хьехамаш

БЕРАШТА ХУЛАЧА ГРИППАХ

ЗIамигача бераш хулаш дола грипп іевьхха, вIалла дагалоацаш хул. Температура сиха айлу 38—40 градусага кхачаш. Бера хал шийи корта лазаш, бIаргашка бовд еттаф, деррига дегI эттта хилар, ккхийола грипша белгалонаш хьалоца. Из лазар цох хинйтчилга эттара хьалха гучадовл бера дегIагара хьал хувцадалара. Бер бос дIабахе, теIа делаш, дуача хIаманна безам бовлаш хул. Кастта гучадовл из йовхораш кхетарах, кхайкавеш хиларах, къамаргаш заваш а оаз йоаш а кийслу. Цхьайолча хана грипп ккхийтача вIалла бакьан а доадаш дог кертадеш а че воалдуш а хул.

Ла хатагIа долаш а аттагIа долаш а хила тарлу грипп. ЧIоагIача цу лазаро массеха сахьат далалехьа сакхетам боабу, лоацавеннача вут. ХIаьта аттагIча гриппо а вIашкаьу зIамига бер. Цох хила тарлу пехкашта, дергашта воспаленеи, бна кхача дегIага дIакхачийташ.

Вай лакхе дийцар нийсхургдоалаш грипах лорале деза бераш. Нагахьа цIагIа из лазар долаш саг вале, цунна юхе дахийта мегаргдац бер. Грипп чIоагIагIа дIа-йоа ца ккхийлача, кино, тина Iа ца ахийтача бакъахьа да.

ХIамаш тIара, фецара гриппа вирус сиха ла бIайхача маьлха кIал, хлорни кIарах а хлоромина а раство рашка. Цудухьа лора хьехамаша дIалеххача тайпара, сел чIоагIа йоацача цу раствораша вIеса еза пхьегIаш, цамогаш волчун баракъа, цIа цIенпеш а цу раство рех пайда эца беза.

Нагахьа из цамогаш хиннар бера доал деш йола, цундара къоастае йиш йолаш йола пана яле, цо батах йоаллае еза хикисе повязке, каст-каста дила деза кулгаш. Гриппана духьала къовсам лоаттабеча хана лоархIам болаш да бера организм чIоагIа хилар. Из чIоагIа хуле, цо аттагIа лоаргда лазар. Цу гIулакха лаьрхIа режим оттае еза дегI чIоагIдара буача ккачанна а. Режима хьакъехьа цаьна йиш я шоай районерча берий консультацешка хатта. Нагахьа берах грипп кхете, дукха юкъ ца йоалийташ гIо де деза цунна гамма-глобулинаца.

ХIара молха шийна белталонаш я, цудухьа ха деза уж мишта, маца мала мегаргья. Бер цамогаш хилча ха дIа а йоалийташ лор хьавеха веза, бер іодуржаде деза. Къьастта лоархIаме да грипп чIоагIача форме деке а цамогашвар мотта уллаш хилар, дукха чай а хий а молаш. Чаьна меттел шура яла мегаргьяц, хIана аьтта по толхаду кхача дегIага дIаккхачар. Берига низагIа хIама дайита гIерта мегаргдац. Ца доагIаш дукха дIа хIама кхерамегIа да, доагIачул вIезигагIа двичул.

Я. ДИКАЕВА,
№ 2 йолча горбольница берий консультаце водитер.

Редактор
Т. А. ТЕБОЕВ.

Армянски халкъа ловзараш

Дукха шераш да Армянски ССР-а Iилмай Академе оарxеологеи этнографеи института Iилмай болхло исторически Iилмай доктор Варда Бдоян армянски халкъа ловзараш толкаш болх беш вола.

Цун балхаш тIа тохкам баь да Армене тайп - тайпарча исторически этнокнкеи областашен хиннa 500 совгIа ловзар. Iше ваьча толкамий материал Iилмаяхочо гулъю гаьвача районашка болх беш йолча этнографически экспедицешкара, къоановшна веча кIевчаьлашара, армянски историй балхаш тIара, къамаш литература классикий произведенеш тIара.

ДукхагIа волча къаман ловзарех хоадаш кхаьчад вай ханга ширача заманшкара. Иштта, «маканахагер» яхача баьца тIарча хоннеяна тара деста халай ловзар дIаьздаьд ший балхаш тIа V бIаьшерe ваьхача армянски историографе да лоархIача Мовсес Хорененe. XIX бIаьшерашка кхаччалца хиннад истола тIара ловзар «шатранж» — шийтай тайпара халкъий шахматаш. Бейсболана тара леста «чилик-даста» яха къьанара ловзар хIанз а тIехьа лаьрхIа да Армене берашта кагирхоштеи юкъе.

Варда Бдояна хетачох къаман культурин тIехьален дакъа цо лоархIаш дола къьаьна ловзараш тахкар Iилмаисторически меттел прикладной а лоархIам болаш да. Иштта, цIиденначa кадайча ловзарий цхьайола элементаш пайда боалаш юкъеяхьа йиш я физически кхетам баларa йолча школьни программашта. Из дага ва халкъа ловзарий кертерча тайпай комплекс холлa.

Армен ХАНБАНЯН.

САЛОIАЧА ДЕНОШКА

14 ноябрь

В. И. Ленина цIерагIа культура Дворец. 9.00. «Вай Даьхен аллеш» яха радиоконцерт. 10.00. «Юбилейна вокъадолхаш» яха радиогазет. 10.00. Художественни самодеятельноста хьажара хьалхара тур. «Грознефтеоргсинтез» объединене художественни самодеятельноста концерт. 19.00. Болх беш я «ВIашагIкхетар» яха дискоклуб.

Химикий культура Дворец. 17.00. «Сай Даьхенах илли оал аз» яха духовой оркестра концерт. 17.30. Атеистически беседа. 18.00. «Вай мехка гIолла» яха кинопанорама.

Н. К. Крупская цIерагIа культура Дворец. 13.00. «Из тайпа бола кхы мохк сова боввац» яха тематически кинохьоьжар. 15.00. Читальни зал. «Кхьча лакхаленашка дут вай парте» яхача книжкай выставка юххера беседа.

Пролетбата цIерагIа культура ЦIа. 17.00. Болх беш я «Корта бохача маларца—тIом!» яха кинолектори. 15.00. Болх беш я «Са хьамсара мохк» яха краеведчески картотека.

«Оргтехника» объединене культура ЦIа. 11.00. Болх беш я нали дезарий клуб.

15 ноябрь

В. И. Ленина цIерагIа культура Дворец. 9.00. «Юбилейна вокъадолхаш» яха радиогазет. 10.00. «Мичахьара дIайолалу Даьхе» яха радиоконцерт. 11.00. «Фальтийн приключенеш дуней тIа» яха кинофестиваль. 12.00. «Сакъердаме я цхьаьна гIа боахаш» яха бераште дола радиоконцерт. 19.00. Болх беш я «ВIашагIкхетар» яха дискоклуб.

Химикий культура Дворец. 10.00. Болх беш я «КIай ладьа» яха школа. Шахматни турнир. 11.00. Болх беш да «Нийсархо» яха кинотеатр. 14.00. Волейболах йола спортивни къовсам. 16.00. «Са Даьхе — СССР» яха беседа. 18.00. «Вай мехка гIолла» яха кинопанорама.

Н. К. Крупская цIерагIа культура Дворец. 12.00. Йоккха зал. «Сомбреро» яха дешархой самодеятельни театра спектакль. 15.00. Болх беш да «Къона ленинец» яха берий кинотеатр.

Пролетбата цIерагIа культура ЦIа. 17.00. Болх беш я «Политически орбита тIа» яха лектори.

«Оргтехника» объединене культура ЦIа. 11.00. Болх беш да «Россияна» яха берий кинотеатр.

М. Горький цIерагIа клуб. 20.00. Болх беш я «Икар» яха клуб.

ЮРТА ДОАЗОНАШ

ЮРТ КЪОНЛУШ ЙОАГIА

Нагирхой бала а болх бе а юрташкара городашка дIаахар — дика да е во да? Дувцилга лац, вахаргвола а болх бергбола а моттиг харжа торо а бокъо а хилар оIамигача сага геттара дика да. Болхлой кулгаш эшаш йолча промышленносто бокъонца раьзо хиъна тIаэцаш хIама да миграци. Амма дика йий-теш миграци хIензарча ханарча юрта?

Цхьабарийча хет, из башха эсне хIама доацаш санна, хIана аьлча юртбоахаме производствана механизаци еш латт, цудухьа болх бергйола нах цуйна тIа-тIа кIезигагIа эш. Бакъда, вутаз вай, алата производствана тахан практически йаза механизаци яьй, кулгашца ду балхаш нIофиндуш латт хьайбаш леладеча а. ХIаьта а сел кIаттIбоацар дий-теш нагирхой городашка баха дIаахар?

ДIаволалургаа со хIанзара юртбоахама техника чIоагIа чоалхаве хиларгара. Из йоаза в цунах пайда аца а могаргдац аллха образовании неха маро. Шеко яц, уж эттара хьалха кагирхой хиларах. Долче, юкъера школа яьккхараш ма хулла дукхагIа юрташка сацара вай раьза хила дезаш хилара цхьа бахьан из да.

Мичча бесса дале а, кагирхой городашка дIа ца ухаш саца раьза бера ник духхал цаI ба — комфортага диллача городерчарна юхегIерташ доле хьалаш юрташка хьадар. Из да Iаьдала моттигерча органий, цу дагькъе халкъа депутатий Совета а лоархIаме декхар.

Тхо а иштта къоастадеш да цу тайпара декхар, кетаргахьа, тхона из къьастта хала доллашехьа. Аз иштта хIана ях аьтча, Козелецки район Черниговски областной центрах Киевах юкъе ула.

Из я дилла а болхлой кулгаш эшаш йола йоккха промышленни центр. Цу тIа а цу шийна городе тIеувз дукхача хана денз хьадоагIача шоай культурон традицешта, образоваьи лакхъяра шерраче таронашта.

Из де йиш йолча моттигашка, города тIехьаьнхера цунна пхьена тхоай низаш юртарча вахара хьисала гIойленагIа йола оагIон ма кулла дегIайоалар тIадахийтара — из да итт цу хьалха оаха тхоашта хьалхашка отталь декхар. Районни Совето цу даькъе планагIа баьча балхаш хьакхиннар холуш да.

Эттара хьахха тха вIашIтIехьлавинад юрташкарча бахаркой къахьегам келла бала а ааьха безам тIагIоргболаш бе. Дувцар да производствана специализаци концентраци яр. Фуд из практикага диллача? Шовзтъа согIа колхоз яр районе. Царех хIаране алт кхедора, доахам леладора, шура йоаккхар, гета, цекара свеклаш, кеартолаш юора, и. кх. дI. Цу тайпарча дукхха доакъош долча боахаме хIара даььъа механизаци яр, кхетадеш да, хала де дезаш хIама да.

Юрташкарча къахьегамхоша хьалаьцар районни Совета инициатива — колхозаш вIашагIа а етташ йоккхий йир, уж шоаза кIезигьелар. Производствана дIахо концентраци юлар къахьегам бекъа дагахьа колхозашта кооперировани яра чотах. ХIанз тха районе болх беш я итт производствени объединени. ХIаьта, масала, вагахьа санна объединенена чуйоагIа пхьа колхоз довкъар кийчдеш яле, вокхо кагий хьайбаш кхеду, хIаьта кхоалагIчо уж дулха дорстеду.

Производствана специализаци яро йиш хулийт ерригача технологически процессашта механизаци е. ХIаьта цо иший аргIана торо хилийтар колхозхочун балха ди промышленни болхлочун аар санна де. Цул согIа, специализаце елар колхозни производствана дукха керда, хьалха юрта боахаме вIаьлла йоацаш а ца хинна профессеш. Колхозашта ийшир, масала, биохимикаш, микробиологаш, автоматикаш телемеханикаш специалисташ, электровакууми приборашка хьожаш бола мастераш, и. кх. дI. Из бахьан долаш сий даьлар ахархочун къахьегама, цудухьа раьза а болаш уж балхаш ду кагирхоша.

Теркан тIаозаш дола масал — Чемер яха юрт. Моттигерча колхозе кхоачаш болаш яцар хьалха хьайбаш леладерий кадраш. Тахан из проблема йолаш яц. Чемере тахан бешал дулх доаккхаш йола йоккха комплекс хьаьр бахьан долаш хьайбаш лелалара технологе цIенхаштара хубцамаш хиннад. Ший хала физически къахьегам а тIехьа цIенъенна дIаьльанай скотника профессеш. Цехашка керттера фигура а хинна дIаэттав керттера болх бу моттиг управлене пульт йола оператор.

Продукцега дIадоэар кIеаьнгдаларца цун дукхал алсамьлларо Iалашдир хIара боахама доход совьялла. ТIадоагIа пайдаш лакхьаларо хийцар юртий социально-культурни сибат. ХIара колхоза таро я хIана культура цIенош, спортивни гIирсаш хьаллара, бытовой гIулакхаш делгеи коммунальни боахами тоабара, берий учреждений есть шеръяра дикка дукхагIа средствaш дIахеца.

Тхоай ма хулаа гIо ду оаха юртешна цо шоашта чубахе цIеноп хьалдераштв. Райисполкомо хьальй керда цIеноп хьалдаьга санна, иштта къьаьнчарна модернизаци ерга хьажара лаьрхIа йола гIишлонъяра управлени. Районе лерхIаш да нагахьа санна керда хинача маро сесeгон шоашта чубаха цIенош а даьдале, цар боахам вIаштIехьа баьккхабале, цу дезаь кIоарта чудоайтарга овлаш ше хьакиннача лаьттах аьнна. Иштта хула а хул из.

Черниговски область.

А. КАМЕНЕЦКИЙ,
Козелецкий района халкъа депутатий Совета исполкома председатель.

ФЕ ХИЛА

Вай республике хIанз а дукха моттигаш нийслу водителаша, къаракъаш а мелаш, машинаш лехкаш хиларах наькъашка зуареш еш. Менна веха а волаш «Жигули» яхача легковой автомобилаца воагIаш хиннача Нестеровски нIувсий цехе болх беча К. Н. Кайрапетяна Сунженски района Ростовера Баку бодача наькъагIа 718 километре кхаьчача хана духьала йоагIача «Икарус» яхача автобуса тIатехай машин, тIаккха цигара гIовл нийкха из наькъа йисте агIача гаьна тIакхийттай. ЧувагIа ши саг цигта вийнав, хIаьта водитель ше чIоагIа лозавай а волаш больнице ваьхьав.

Шелковской района Гребенской станице духьала йоагIача легковой автомашина тIатехай шийй мотоцикл М. А. Акбердиева — Ленина цIерагIча колхоза жа Iуво, хIаьта мотоциклисти цунна хиина пассажира чIоагIа лозабаь а болаш больнице бихьаб. Экспертиза йича гучадаьннад мотоциклист- мента дикка веха хиина хилар.

ДIадахача кIиракIа (5 ноябрера 12 ноябре кхаччалца) республикан наькъашка 22 аварий хьй. 6 саг ве а вуаш, 33 сага чов а ещ).

НГIАССР СССР МВД ГАИ.

— Дадий, овлаш тIа а долаш ма йогIий Iа на га.
— Хьайна ца ховр ма дуьна, зIамига ва хьо со Iомаве.

ДезалгIа субботнике.

— Къонах, гIо-новкъостал дел сона ков-карта пхьалхо яра.
— Сесаг, со могаш воаналга хана хьона?

Х.-Б. ИСРАИЛОВА суртащ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

14 НОЯБРЬ
I ПРОГРАММА

9.00 — «Ха».
9.40 — Iуьйранна гимнастика.
10.00 — Нешкий народной ансамблеш.
10.30 — «Буратино выставка».
11.00 — «Шовна, дай-наной!».
11.30 — «Дика товарищ — дуькъагIар».
12.00 — «Художникех дола дувцараш». А. Родченко.
12.40 — «СелаIад». IV халкъа творчества телевизионний программай Дуней халкъашта юкъера фестиваль. «Пайла» (Пакистан).
13.10 — «Советаца шахмаш».
13.40 — «Спортлото» ... тираж.
13.50 — Н. Барток. № 3 йола фортепьянони оркестраи дола концерт. ДIадоха Венгерски филармоне оркестро.
14.15 — «Котало ккхьараш». Фронте кинонача доттагIий клуб. Лаккхьарча главнокомандовании резерва артиллерени гвардейски минометни даькъий ветеранашцара вIашагIкхетар.
15.30 — «Кердадараш».
15.45 — Фильм-бераш-та. «Катица ...» (ЧССР).
16.40 — «Халкъа инструментий оазаш». Серийка.
17.25 — Мультипликационни фильмаш.
18.00 — Политически обозревателя Л. А. Вознесенске ю беседа.
18.30 — «Хьайба дуней тIа».
19.30 — «ДоттагIал». Телевизиони журнал.
20.00 — СССР халкъа артистка Е. Образцовай концерт.
20.50 — «Следствие ведут «ЗнаТоКи»» яхача телевизиони художественни фильма премьера. Дело 16-гIа. «Сомий ...». Хьалхара сери.
22.00 — «Ха».
22.35 — «Следствие ведут ЗнаТоКи» яхача телевизиони художественни фильма шоллагIа сери.
23.50 — Бочких йола дуней кубок. Канадера передача.
00.35 — «Кердадараш».

20.40 — «Бийса даьхьала кийла шун, берашI».
21.00 — «Кинонахьбара клуб».
22.00 — «Ха».
22.35 — «Илли—морхаш тIа гIолла». Телевизиони музыкальни фильм. (Къулдсела-Хирийи Чарски-Балкхаройн телевидене студени).

15 ноябрь.
I ПРОГРАММА

9.00 — «Ха».
9.10 — «Зарядка а вIаштта!»
10.05 — «Из илли алла сона». ДIавола Ленински комсомола премий лауреат йолча Л. Рюминас.
10.30 — «Будильник».
11.00 — «Советски Союза гIулакху!»
12.00 — «УмакIено». Iилман-популярни программа.
12.45 — «Iуьйрана почта». Музыкальни программа.
13.15 — «Деррига ха дез». Киножурнал.
13.30 — «Юртара сахьата».
14.30 — «Музыкальни киоск».
15.00 — «Путевка вахаре».
16.00 — «Обыкновенные чудеса». Армянски ССР-а халкъа артиста А. Адояна дакъа лоацаш дола фильм-концерт.
16.45 — «Кинонахьбара клуб».
17.45 — «Нийтти зами». Мультипликационни фильм.
19.00 — «Дуней халкъашта юкъера панорама».
18.45 — Хоккейх йола СССР чемпионат. «Спартак» — «Динамо» (Рига). ШоллагIа кхоаллагIа периодаш.
20.15 — «Композитора Евгений Жарновскае иллеш» яхача фильма-концерта премьера.
20.50 — Бочких йола дуней кубок. Канадера передача.
22.00 — «Ха».
22.35 — «Футбольни обозрени».
23.05 — «Музыка рыцарь — Георг Отс». Фильм-концерт (Таллин).
00.05 — «Кердадараш».

II ПРОГРАММА

9.00 — «Ха».
9.45 — «Гаун роботиш». Iилман-популярни фильм.
10.30 — «Iуьйрана почта». Музыкальни программа.
11.00 — «Оаха БАМ хьалъю». «Комсомольск — са кхел».
11.35 — «Музыкальни киоск».
12.05 — «Дег тIара дешлолла къамаьл». Промышленносте бригадно система юкъейоалар.
12.35 — А. Вейцлер, А. Мишарин. «Дийнахьа сарралца». Е. Вахтангова цIерагIча Паччахьалкхен академически театре фильм-спектакль.
15.15 — Советски художникий произведенеш выставка. П. Захарова цIерагIча музеера передача.
15.45 — «Болхлой смена» (нохчий меттала).
15.45 — «Бригадаш». Iилман-популярни фильм.
16.40 — Промышленностен юрта боахамаш къахьегамхой — 1981 шера СССР Паччахьалкхен премей лауреаташ.
17.45 — «Къонал» яха студи.
18.15 — Фильм.
18.20 — «Шун письмоцIа». Телевизиони документальни фильм. Хьалхара сери.
18.55 — «Улановий дуне». Телевизиони документальни фильм.
20.00 — «УмакIено». Iилман-популярни фильм.

II ПРОГРАММА

9.00 — «Ха».
9.40 — Телевизионе документальни фильмай программа.
10.30 — «Илли гаьнари юкъера».
11.10 — Фильм—бераш-та. «А крепость была неприступная...»
12.45 — Узбекистана комсомола премий лауреата «Лазги» яхача вокально-хореографически ансамбла концерт.
13.45 — «Театральни вIашагIкхетараш».
14.20 — «Киевах велакъажарца». Телевизиони документальни фильм.
14.50 — Мультфильм.
15.10 — «Кхерам боацаш дIа-юха лелар».
15.40 — «Халкъа аьараш».
15.55 — «Документальни экран».
16.30 — «Из деррига а цох лаьца». Телевизиони дукхасерийни художественни фильм. 4-гIа сери.
18.00 — Хоккейх йола СССР чемпионат. «Спартак» — «Динамо» (Рига). Хьалхара период.
19.35 — Документальни фильм.
18.55 — «Улановий дуне». Телевизиони документальни фильм. 2-гIа сери.
20.00 — «Из шоана мегаргда». Къоанча изобретателий конкурс.
20.45 — «Бийса даьхьала хийла шун, берашI».
21.40 — «Художникех дола дувцараш». Пабло Пикассо.
22.00 — «Ха».
22.35 — «Мальва». Художественни фильм.

РАДИО

14 ноябрь.

6.30 — «Фермерча цIена уголок». Корреспонденци (нохчий меттала).
6.45 — Хоамаш.
6.54 — Передачай программа (эрсий, гIалгIай меттала).
7.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
7.25 — «Сердало» газета обзор.
8.20 — «Къона». Радиовыпуск (эрсий меттала).
8.35 — Музыкальни антракт.
11.15 — «ЗIуга». Сатирически журнал (нохчий меттала).
11.35 — Музыкальни антракт.
12.00 — «Илли да юххе». Юрта боахама къахьегамхошта хетаь передача (эрсий меттала).
12.40 — «Халкъа багахбувцамера атеистически уйлаш». Беседа (гIалгIай меттала).
13.10 — «Литературни Нохч-ГIалгIайче (эрсий меттала).
14.00 — Музыкальни антракт (эрсий меттала).
17.00 — «Кавказа Iуйре». Радиожурнал (эрсий меттала).
18.00 — «Талантий дукха бесаш». Надтеречни района художественни самодеятельноста доакъашхой концерт (нохчий меттала).

19.00 — «Дерригача вIирагIа — ...». Радиопостановка. Автор В. Комиссаров.
20.07 — «СалаIара минуташ». Передача.
20.20 — «Халкъа аьараш».
20.50 — Нохч-ГIалгIай аьараш.
21.30 — Нохч-ГIалгIай халкъа аьараш.

15 ноябрь.

6.15 — Инструментальни музыки концерт (нохчий меттала).
6.44 — Хоамаш.
6.54 — Передачай программа (эрсий, нохчий меттала).
7.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
7.25 — «Ленинан некъ» газета обзор.
9.15 — «Шоана хеза хета аьараш» (эрсий меттала).
12.13 — КIиранденахьара музыкальни программа (эрсий меттала).
17.00 — «Къона смена» (нохчий меттала).
17.30 — «Школьни глобус». Радиовыпуск (эрсий меттала).
19.00 — «ЦIе сийлаш» (гIалгIай меттала).
19.30 — «Иллеш доттагIал долчаьрна». Концерт.

Хоттам

Тахан республике гIоллеи Грознен хуацалуш морхаш а йолаш. Йоачан а йоацаш, малхбузехьара секунде 2—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилеи фецара температура республике 3—8, Грозне 5—7 градус йоавлал йолаш хилеи тарлу.

Кхоанен лоамел морхаш а йолаш, кхоана цхьайолча моттигашка лаьгIо лоа а делхаш, тайп - тайпарча оагIонашкахьара секунде 2—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилеи фецара температура бийсана 0—5 градус шелали 2—7 градус йоавхали йолаш хилеи тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске ул., 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместитела — 2-85-07; белхтохкана секретара — 9-24-00; отделий: партийни вахара — 9-24-04; промышленностен транспортен 9-24-01; юрта боахама — 9-24-06; культура — 9-24-05; кехаьй — 9-24-07; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря 9-24-00; отделов партийной жизни — 9-24-04; промышленности и транспорта — 9-24-01; сельского хозяйства — 9-24-06; культуры — 9-24-05; писем — 9-24-07; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинарен, ереи, шоаттеи денош ка

СФ02451. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 4261.